

IZPĒTES DARBS

ĀRVALSTU STUDENTU IMIGRĀCIJA LATVIJĀ

Rīgā, 2012.gada augustā

Ar Eiropas Savienības Padomes 2008.gada 14.maija lēmumu Nr.2008/381/EK izveidots Eiropas migrācijas tīkls, kura mērķis ir pildīt Eiropas Kopienas un dalībvalstu institūciju informācijas vajadzības, sniedzot aktuālu, objektīvu, uzticamu un salīdzināmu informāciju par migrācijas un patvēruma jomu, tādā veidā atbalstot Eiropas Savienības politikas veidošanu minētajās jomās. Eiropas migrācijas tīklu izmanto arī, lai sabiedrībai nodrošinātu informāciju par šiem jautājumiem.

Tīklu veido Eiropas Komisija un dalībvalstu nozīmēti kontaktpunkti. Katrs kontaktpunkts izveido valsts migrācijas tīklu.

Katrs valsts kontaktpunkts sagatavo izpētes darbus, kuru tēmas ir noteiktas attiecīgā gada darba programmā. Izpētes darbu tēmas ir saistītas ar trešo valstu valstspiederīgo migrācijas jomu.

Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts ir Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Kontakti:

Čiekurkalna 1.līnija 1, k-3,

Rīga, Latvija, LV-1026

Tālrunis: +371 67219492

Fakss: +371 67219431

E-pasts: emn@pmlp.gov.lv

Tīmeklis: www.emn.lv

Darba autors:

Kristīne Bērziņa, Eiropas migrācijas tīkla

Latvijas kontaktpunkta eksperte

Recenzenti:

Jānis Citskovskis, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka vietnieks

Ilze Briede, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Migrācijas nodaļas vadītāja

SATURS

SATURS	3
KOPSAVILKUMS	4
1. IEVADS.....	6
1.1. Metodoloģija un definīcijas.....	6
2. IZGLĪTĪBAS SISTĒMA UN NACIONĀLĀ POLITIKA	8
2.1. Izglītības sistēma	8
2.2. Nacionālā politika	11
3. IECEĻOŠANAS UN UZTURĒŠANĀS NOSACĪJUMI	17
3.1. Uzņemšana	17
3.2. Uzturēšanās	25
3.3. Uzturēšanās iespējas pēc studiju pabeigšanas.....	27
3.4. Tiesību ļaunprātīga izmantošana.....	29
4. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA	33
4.1. Divpusējā un daudzpusējā sadarbība	33
4.2. Sadarbība apmaiņas programmu ietvaros	34
5. ĀRVALSTU STUDENTU IETEKME LATVIJĀ.....	35
6. SECINĀJUMI.....	37
IZMANTOTO AVOTU SARAĶSTS.....	40
PIELIKUMS	41

KOPSAVILKUMS

Katru gadu Eiropas Savienībā (turpmāk – ES) 20% no visām pirmreizēji izsniegtajām uzturēšanās atļaujām ir izsniegtas saistībā ar izglītības iegūšanu, turklāt ārvalstu studentu skaitam ir tendence pieaugt. Ārvalstu studentu imigrāciju ES regulē Padomes direktīva 2004/114/EK¹ (turpmāk – Studentu Direktīva). Ņemot vērā to, ka ārvalstu studenti atsevišķās ES dalībvalstīs sastāda nozīmīgu ne-ES iedzīvotāju daļu, kā arī ārvalstu studentu nozīmi ES dalībvalstu ekonomikas, darba tirgus un izglītības sistēmas attīstībā, ir nepieciešamība ES līmenī pārskatīt pašreizējo imigrācijas politiku attiecībā uz ārvalstu studentiem, veicinot ES kā vienota izglītības centra attīstību un ļaujot savstarpēji gūt labumu starpkultūru dialoga rezultātā.

Izpētes darba **mērķis** ir sniegt pārskatu par imigrācijas politiku, kas tiek īstenota Latvijā attiecībā uz ārvalstu studentiem, kas ieceļo Latvijā ar mērķi iegūt augstāko izglītību (ISCED 5.-6.līmenis), tādējādi palīdzot politikas veidotājiem un īstenotājiem sasniegt līdzsvaru starp aktīvu ārvalstu studentu piesaistīšanu un šo tiesību ļaunprātīgās izmantošanas novēršanu.

Izpētes darbā ir sniegts pārskats par izglītības sistēmu Latvijā, kā arī **izglītības un migrācijas politiku** ārvalstu studentu uzņemšanā. Latvijā valstiskā līmenī līdz šim nav izstrādāta vienota politika un stratēģija ārvalstu studentu piesaistīšanā. Katras augstākās izglītības iestādes kompetencē ir izvērtēt nepieciešamību un savas iespējas ārvalstu studentu piesaistē, kā arī izstrādāt atbilstošu stratēģiju un noteikt mērķa valstis. Savukārt migrācijas

politika ir balstīta uz kopējo ES politiku studentu uzņemšanā.

Latvijā kopējais **ārvalstu studentu skaits** nav liels, bet tas ar katru gadu pieaug. Aptuveni 50% no visiem ārvalstu studentiem ir trešo valstu pilsoņi, kas arī ir šī darba izpētes objekts.

Uzņemšana

Uzņemšanas process notiek divās jomās – izglītības un migrācijas. Izglītības jomā uzņemšana saistīta ar studentu atlasīšanu augstāko izglītības iestāžu īstenotajās studiju programmās. Migrācijas jomā – nepieciešamo dokumentu iesniegšanu likumīgo uzturēšanās tiesību noformēšanai un iesniegto dokumentu un informācijas pārbaudēm, pievēršot uzmanību nelegālās migrācijas riska izvērtēšanai.

Ja izglītības iegūšana saistīta ar īslaicīgu uzturēšanos un nepārsniedz 90 dienas pusgada laikā, skaitot no pirmās ieceļošanas reizes, tiek izsniegta īstermiņa vīza, bet ilgtermiņa izglītības gadījumā – termiņuzturēšanās atļauja.

Uzturēšanās

Pēc uzņemšanas procesa veiksmīgas noslēgšanās, ārvalstu students iegūst tiesības, piemēram, uz nodarbinātību, uz ģimenes apvienošanu. Darbā arī tiek apskatīts jautājums par to, kādas tiesības salīdzinājumā ar patstāvīgajiem iedzīvotājiem ārvalstu studentiem ir liegtas.

Ja ārvalstu studentam pēc studiju pabeigšanas ir pamats uzturēties Latvijas Republikā, nav nekādu ierobežojumu nokārtot likumīgās uzturēšanās tiesības saskaņā ar Imigrācijas likuma nosacījumiem, pieprasot termiņuzturēšanās atļauju.

¹ Padomes 2004.gada 13.decembra direktīva 2004/114/EK par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu pilsoņu uzņemšanu studiju, skolēnu apmaiņas, prakses vai stažēšanās, nesaņemot atalgojumu, vai brīvprātīga darba nolūkā. – Oficiālais Vēstnesis, L 375, 23.12.2004.

Ļaunprātīga tiesību izmantošana

Latvijā reti tiek konstatēti gadījumi, kad trešās valsts pilsonis ļaunprātīgi izmanto ieceļošanas un uzturēšanās tiesības valstī studiju nolūkā. Ārvalstu studentu uzņemšanas process gan augstskolā, gan noformējot dokumentus termiņuzturēšanās un vīzas pieprasīšanai paredz iesaistītajām iestādēm veikt dažādas pārbaudes, kuras pietiekoši efektīvi ļauj noteikt nelegālās migrācijas riska apmēru.

Starptautiskā sadarbība

Latvija ir noslēgusi līgumus ar vairākām trešajām valstīm, kas iekļauj jautājumus par sadarbību izglītības jomā. Arī pašas augstskolas ļoti aktīvi slēdz divpusējos sadarbības līgumus ar augstskolām no trešajām valstīm par studentu savstarpējo apmaiņu.

To trešo valstu studentu skaits, kas ieceļo Latvijā apmaiņas programmu ietvaros, ir ļoti mazs. Ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumi dažādu apmaiņas programmu studentiem ir vienādi un neatšķiras no standarta uzņemšanas procesa.

Ietekme

Ārvalstu studentu skaits Latvijā ir samērā neliels, līdz ar to būtiska ietekme uz atsevišķām jomām nav konstatēta. Tiek paredzēts, ka būtiska ārvalstu studentu pieplūduma gadījumā varētu tikt pozitīvi ietekmēta izglītības sistēma, īpaši studiju kvalitāte.

1. IEVADS

Izpētes darbs izstrādāts, pamatojoties uz Eiropas Komisijas un Eiropas migrācijas tīkla nacionālo kontaktpunktu izstrādāto un apstiprināto specifikāciju. Nacionālo kontaktpunktu izstrādātajos darbos iekļauto informāciju Eiropas Komisija apkopos sintēzes ziņojumā, kas kalpos kā informācijas pamats ES politikas veidotājiem ierosināto grozījumu Studentu Direktīvā virzīšanai.

Izpētes darba mērķis ir sniegt pārskatu par imigrācijas politiku, kas tiek īstenota Latvijā attiecībā uz ārvalstu studentiem, kas ieceļo Latvijā ar mērķi iegūt augstāko izglītību (ISCED 5.-6.līmenis), tādējādi palīdzot politikas veidotājiem un īstenotājiem sasniegt līdzsvaru starp aktīvu ārvalstu studentu piesaistīšanu un šo tiesību ļaunprātīgās izmantošanas novēršanu.

Izpētes darba uzdevums ir apskatīt ārvalstu studentu ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumus, uzņemšanas kārtību un tās ietvaros veiktos pasākumus, noteikt, vai tiek piemēroti pasākumi, kas atvieglo ārvalstu studentu uzņemšanu, noteikt, kādi pasākumi tiek veikti studentu piesaistē, apskatīt ārvalstu studentu tiesības, uzturoties Latvijā, un izvērtēt ārvalstu studentu ietekmi Latvijā.

Izpētes darba objekts ir ārvalstu students, kurš ierodas Latvijā no trešās valsts ar sākotnējo mērķi iegūt augstāko izglītību akreditētā izglītības iestādē. Darbā netiek apskatīti tie gadījumi, kad trešās valsts pilsonis jau uzturas Latvijā ar citu iemeslu un maina savu imigrācijas statusu uz izglītību.

Darbs sastāv no 6 nodaļām, ieskaitot ievadu un secinājumus, un pielikuma, kurā apkopoti statistikas dati, kas papildus raksturo ārvalstu studentu profilu.

Izpētes darba mērķa auditorija ir valsts institūcijas, kas iesaistītas migrācijas un izglītības politikas izstrādē, īstenošanā un uzraudzībā, augstākās izglītības iestādes, politikas veidotāji, nevalstisko un akadēmiskās vides pārstāvji, kā arī citi interesenti.

1.1. Metodoloģija un definīcijas

Darba izstrādē tika iesaistīti eksperti no Iekšlietu ministrijas pārraudzībā esošās Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, Izglītības un zinātnes ministrijas, Valsts izglītības attīstības aģentūras, Labklājības ministrijas, Akadēmiskās informācijas centra, Rīgas Stradiņa universitātes un Latvijas Universitātes.

Informācija no minētajām iestādēm iegūta, veicot intervijas, nosūtot informācijas pieprasījumus, elektroniski un telefoniski kontaktējoties.

Darbā izmantota arī informācija, kas atrodama minēto iestāžu ārējās mājaslapās, kā arī spēkā esošo normatīvo aktu datu bāzē www.likumi.lv. Visas darbā izmantotās avotu vienības ir iekļautas izmantoto avotu sarakstā.

Visi darbā iekļautie statistikas dati ir saskaņoti ar attiecīgās jomas ekspertiem Latvijā.

Visi šajā darbā lietotie termini un definīcijas atbilst ES un nacionālajos tiesību aktos noteiktajiem.

Darbā, apzīmējot studentus, kas ieceļo ES no trešajām valstīm, specifikācijā lietotā termina „starptautiskais students” vietā tiek lietots termins „ārvalstu students”.

2. IZGLĪTĪBAS SISTĒMA UN NACIONĀLĀ POLITIKA

2.1. Izglītības sistēma

Augstākai izglītībai Latvijā ir trīs līmeņi – bakalaura, maģistra un doktora (skat. Shēmu 2-1). Latvijā ir 36 valsts un 22² privāto personu dibinātas augstākās izglītības iestādes.

Augstskolās tiek īstenotas akadēmiskās un profesionālās studiju programmas bakalaura vai maģistra grāda iegūšanai (ISCED³ 5.līmenis).

Akadēmiskās augstākās izglītības mērķis ir nodrošināt teorētisko zināšanu un pētniecības iemaņu apguvi, sagatavojoties patstāvīgai zinātniskās pētniecības darbībai izvēlētajā zinātņu nozarē vai apakšnozarē. Akadēmiskās izglītības studijas beidzas ar gala pārbaudījumiem, kuru daļa ir bakalaura vai maģistra darba izstrāde un aizstāvēšana. Pēc sekmīgas akadēmisko studiju programmas apguves studējošais iegūst akadēmisko bakalaura vai maģistra grādu.

Profesionālā augstākā izglītība paredz divu līmeņu profesionālo augstāko izglītību – pirmā līmeņa profesionālo augstāko jeb koledžu izglītību un otrā līmeņa profesionālo augstāko jeb augstskolu izglītību. Profesionālās augstākās izglītības mērķis ir nodrošināt padziļinātas profesionālās zināšanas izvēlētajā nozarē. Profesionālās augstākās izglītības studijas noslēdzas ar valsts pārbaudījumiem. Studējošajiem pēc pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas apguves izsniedz valsts atzītu diplomu par pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību, kas vienlaikus apliecina arī noteiktā profesionālās kvalifikācijas līmeņa ieguvu. Beidzot otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas, studējošais var iegūt profesionālā bakalaura vai profesionālā maģistra grādu un attiecīgo profesionālo kvalifikāciju.

Pēc studijām medicīnas, stomatoloģijas un farmācijas profesionālajās studiju programmās, kuras ilgst 5-6 gadus, šo programmu absolventi var turpināt studijas doktorantūras programmās.

² Datu avots: Izglītības un zinātnes ministrija. Dati par 2011./2012. akadēmisko gadu.

³ International Standard Classification of Education.

Pirmā līmeņa profesionālās augstākās (koledžu) izglītības programmas ir mērķētas uz darba tirgu. Absolventi var turpināt studijas saistītā otrā līmeņa profesionālās bakalaura studiju programmās.

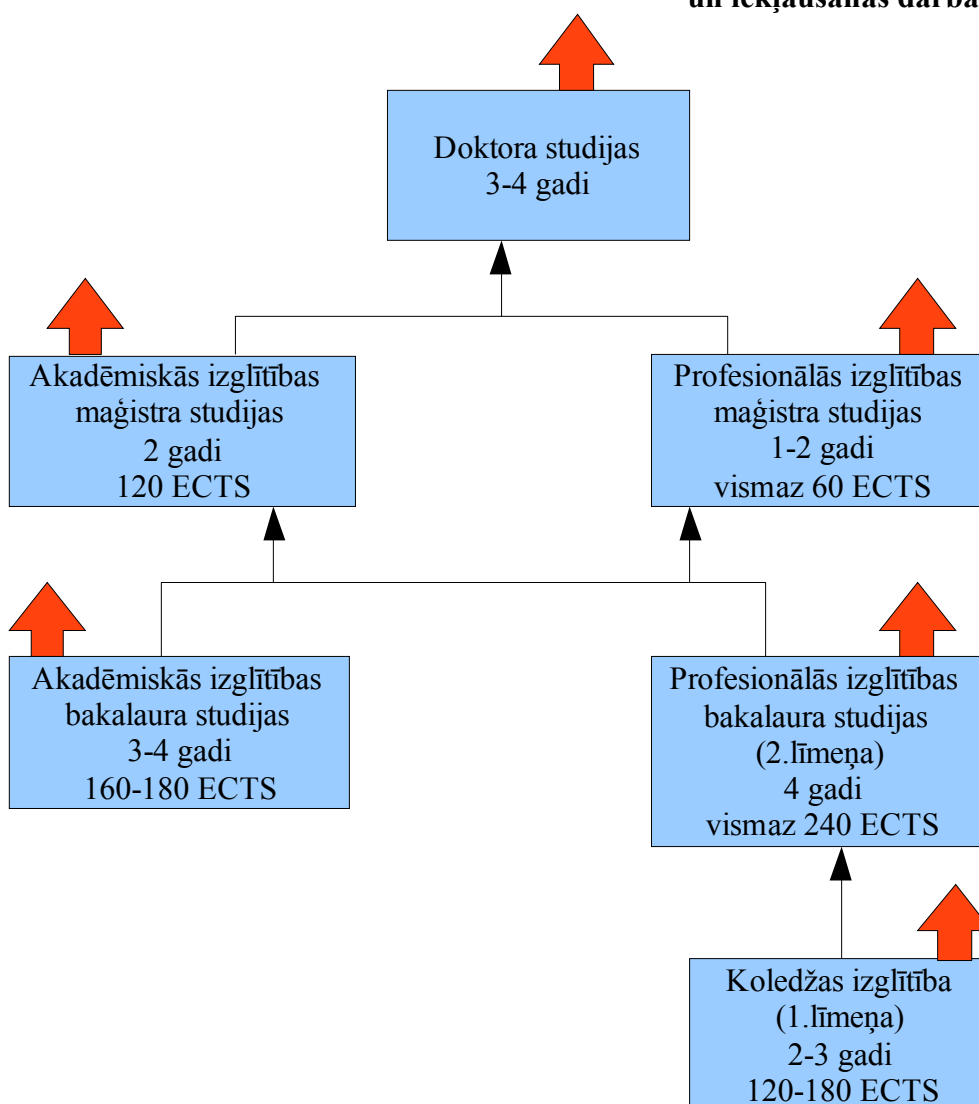
Maģistra grāds dod tiesības studēt doktorantūrā (ISCED 6.līmenis). Doktorantūras studijas paredzētas zinātnieka darbam nepieciešamās izglītības, pētniecisko iemaņu un prasmju radošai apguvei. Doktorantūras studijas ietver disertācijas sagatavošanu doktora zinātniskā grāda iegūšanai. Doktora zinātnisko grādu piešķir promocijas padome pēc disertācijas aizstāvēšanas. Doktora grāds vienlaicīgi apliecina zinātnisko kvalifikāciju.

Akadēmiskās un profesionālās izglītības studiju programmas var tikt īstenotas visās augstākās izglītības iestādēs.

Latvijā tiek izmantota nacionālā studiju uzskaites sistēma jeb kredītpunktu sistēma. Viens nacionālais kredītpunkts ir definēts kā pilna laika studiju slodze vienā nedēļā un atbilst studējošā 40 akadēmisko stundu darba apjomam (vienai studiju nedēļai). Vidēji akadēmiskajā gadā ir iespējams iegūt 40 kredītpunktus studējot pilna laika studiju programmā. Latvijas kredītpunktu sistēma ir pilnībā savienota ar ECTS⁴.

⁴ European Credit Transfer and Accumulation System.

Shēma 2-1
Augstākās izglītības sistēma
un iekļaušanās darba tirgū

Informācijas avots: Izglītības un zinātnes ministrija.

Ja starptautiskie līgumi neparedz citu kārtību, ārvalstu studenti ir tiesīgi studēt pilna laika studiju programmās uz vispārējo noteikumu pamata, ievērojot sekojošu:

- ārzemnieku vidējās izglītības dokumentiem jāatbilst Latvijas standartiem;
- ārzemnieku zināšanām jāatbilst attiecīgās augstskolas vai koledžas uzņemšanas noteikumu prasībām;
- ārzemniekiem pietiekami labi jāprot valodas, kurās notiek mācības.⁵

Pieteikšanās termiņi un pieteikšanās kārtība studijām augstskolās un koledžās var atšķirties. Tāpat ārvalstu studentiem nav noteiktas vienotas prasības un atlases procedūra. Līdz ar to, ja ārvalstu students vēlas studēt Latvijā, viņam pašam ir

⁵ Saskaņā ar Augstskolu likuma 83.pantu.

jāsazinās ar izvēlēto augstskolu prasību un nosacījumu noskaidrošanai. Nav arī noteiktas nekādas īpašas prasības valodas prasmei – tai ir jābūt pietiekami labā līmenī. To parasti pārbauda veicot pārrunas vai arī formāli tiek organizēti valodas prasmes pārbaudes testi. Augstskolas un koledžas īsteno arī kursus, lai sagatavotu ārzemniekus studijām augstskolas vai koledžas studiju programmās.

Ārvalstu studenti ir tiesīgi studēt arī apmaiņas programmās noslēgto starptautisko un augstskolu divpusējo līgumu ietvaros. Jāatzīmē, ka ne visas piedāvātās pilna laika studiju programmas paredz studijas apmaiņas programmās to rakstura dēļ (piemēram, medicīnas studijas).

Jāatzīmē, ka ES, EEZ valstu un Šveices Konfederācijas pilsoņu tiesības studēt Latvijā ir pielīdzināmas Latvijas pilsoņu un nepilsoņu⁶ tiesībām, līdz ar to uz šo kategoriju tiek piemēroti „vieglāki” nosacījumi.

2.2. Nacionālā politika

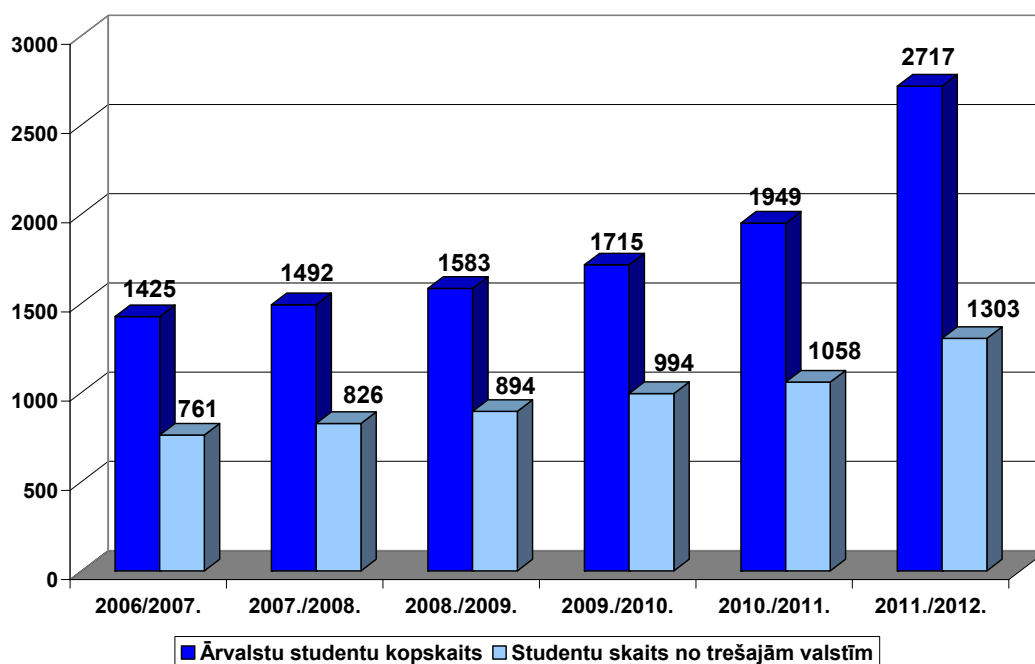
Kopējais ārvalstu studentu skaits Latvijā nav liels – vidēji 1,6% no visa studējošo kopskaita, tiesa gan pēdējos gados ārvalstu studentu īpatsvars pieaug un jau 2011./2012. akadēmiskajā gadā tas sasniedza 2,8% (skat. Grafiku 2-2). No visiem ārvalstu studentiem nedaudz vairāk kā 50% ir trešo valstu pilsoņi. Jāsaka gan, ka daļa no ārvalstu studentiem ir pastāvīgie Latvijas iedzīvotāji, kas dzīvojot Latvijā, ieguvuši citas valsts pilsonību (piemēram, Krievijas, Ukrainas, Lietuvas), un arī vidējo izglītību ir ieguvuši Latvijā. Līdz ar to ārvalstu studentu skaits, kas ir patiešām atbraukuši uz Latviju no ārzemēm, ir vēl mazāks.⁷

⁶ Saskaņā ar likumu „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības” Latvijas nepilsoņi ir tie Latvijas Republikā dzīvojošie, kā arī terminētā prombūtnē esošie bijušās PSRS pilsoņi un viņu bērni, kuri vienlaikus atbilst šādiem nosacījumiem: 1) 1992. gada 1. jūlijā viņi bija neatkarīgi no pierakstā norādītās dzīvojamās platības statusa pierakstīti Latvijas teritorijā, vai viņu pēdējā reģistrētā dzīvesvieta līdz 1992. gada 1. jūlijam bija Latvijas Republikā, vai ar tiesas spriedumu ir konstatēts fakts, ka līdz minētajam datumam viņi ne mazāk kā 10 gadus nepārtraukti dzīvoja Latvijas teritorijā; 2) viņi nav Latvijas pilsoņi; 3) viņi nav un nav bijuši citas valsts pilsoņi.

ES kontekstā Latvijas nepilsoņi tiek uzskatīti par trešās valsts pilsoņiem ar pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņēmumu tiesībām. Šai kategorijai netiek izsniegtas uzturēšanās atļaujas, bet viņu statusu apliecina Latvijas nepilsoņa pase.

⁷ Informācijas avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Grafiks 2-2
Kopējais ārvalstu studentu skaits un
studentu skaits no trešajām valstīm
akadēmiskajā mācību gadā

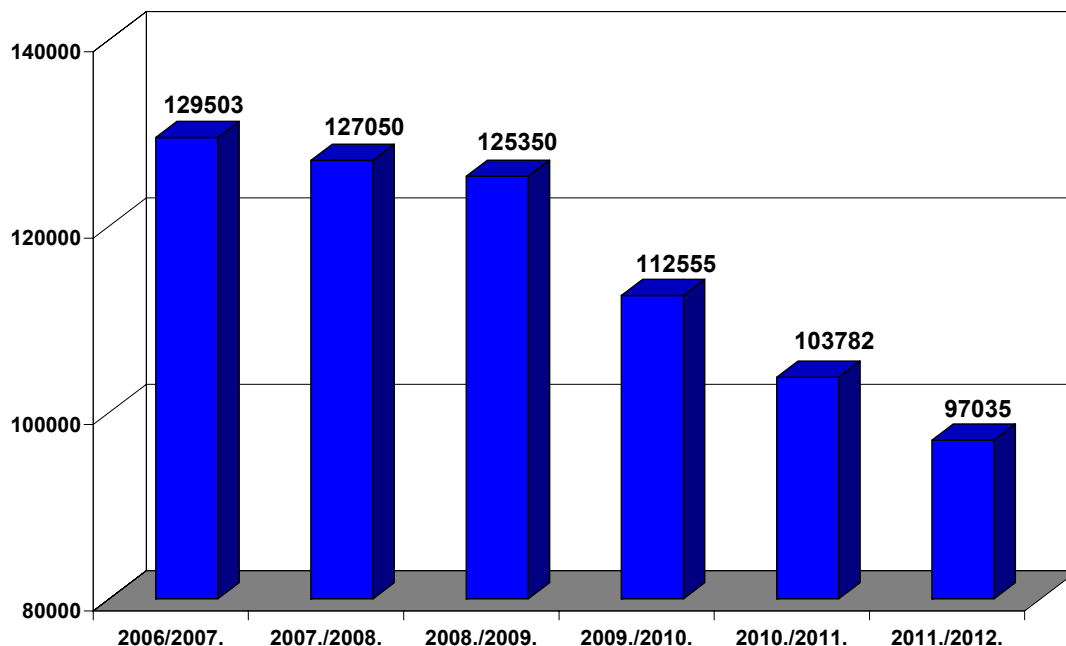
Datu avots: Izglītības un zinātnes ministrija.

Katru gadu kopējais studentu skaits Latvijā samazinās – kopš 2006./2007. akadēmiskā mācību gada studējošo skaits ir samazinājies par 25% (sk. Grafiku 2-3).

Dažādos politikas plānošanas dokumentos⁸ ir iestrādātas norādes attīstīt augstākās izglītības eksportspēju, paaugstinot studiju programmu konkurētspēju un kvalitāti, kā rezultātā tiek plānots ārvalstu studentu skaita pieaugums, kas zināmā mērā kompensētu šo vietējo studentu skaita samazinājumu.

⁸ Ar spēkā esošajiem un izstrādes posmā esošajiem politikas plānošanas dokumentiem augstākās izglītības jomā var iepazīties Izglītības un zinātnes ministrijas mājaslapas www.izm.gov.lv sadaļā *Normatīvie akti*.

Grafiks 2-3
Augstskolās studējošo kopskaits
akadēmiskajā mācību gadā

Datu avots: Izglītības un zinātnes ministrija.

Pašlaik katras augstākās izglītības iestādes kompetencē ir izvērtēt nepieciešamību un savas iespējas ārvalstu studentu piesaistē, kā arī izstrādāt atbilstošu stratēģiju un noteikt mērķa valstis.

Kārtību, kādā Latvijas augstskolās un koledžās tiek uzņemti ārvalstu studenti, viņu tiesības un pienākumi ir noteikti *Augstskolu likumā*⁹ un *Izglītības likumā*¹⁰, kā arī šiem likumiem pakārtotajos Ministru kabineta noteikumos.

Attiecībā uz **migrācijas jomu** jāatzīmē, ka kopš Latvijas iestāšanās ES, migrācijas politika studentu uzņemšanā galvenokārt ir balstīta uz kopējo ES politiku, tai skaitā, piemērojot Studentu Direktīvā iekļautās tiesību normas. Latvijā ārzemnieku, t.sk., ārvalstu studentu ieceļošanas, uzturēšanās un izceļošanas kārtību nosaka *Imigrācijas likums*¹¹ un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi.

Iesaistītās iestādes

Valsts izglītības politikas, tai skaitā, attiecībā uz ārvalstu studentu piesaisti, izstrādes un īstenošanas jomā kā vadošā iestāde ir iesaistīta [Izglītības un zinātnes](#)

⁹ Publicēts: Latvijas Vēstnesis, Nr.179, 17.11.1995. – [spēkā ar 01.12.1995.]

¹⁰ Publicēts: Latvijas Vēstnesis, Nr.343/344, 24.12.1998. – [spēkā ar 01.06.1999.]

¹¹ Imigrācijas likums. – Latvijas Vēstnesis, Nr.169, 20.11.2002. – [spēkā ar 01.05.2003.]

ministrija, tās padotībā esošā Valsts izglītības attīstības aģentūra, kā arī **Akadēmiskais informācijas centrs**.

Valsts migrācijas politikas izstrādes un īstenošanas jomā ir iesaistīta Iekšlietu ministrija un tās padotībā esošā Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, kā arī Ārlietu ministrija.

Uzņemšana

Saskaņā ar Imigrācijas likuma nosacījumiem¹² uz Latvijas Republikā akreditētas izglītības iestādes audzēkņa vai pilna laika studenta mācību laiku un uz laiku, kas nepārsniedz gadu, ja uzturēšanās Latvijas Republikā ir saistīta ar audzēkņu vai studentu apmaiņu, tiek izsniegta **termiņuzturēšanās atļauja**.

Parasti dokumentus termiņuzturēšanās atļaujas saņemšanai studiju nolūkā, ārzemnieks iesniedz pārstāvniecībā, kas neatrodas Šengenas līguma dalībvalstī, bet atkarībā no dažādiem nosacījumiem, dokumenti var tikt iesniegti citur:

- ja ārzemniekam ir derīga uzturēšanās atļauja kādā no Šengenas līguma dalībvalstīm – Latvijas pārstāvniecībā, kura atrodas Šengenas līguma dalībvalstī vai, pēc ieceļošanas Latvijas Republikā – Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē;
- apmaiņas programmas, maģistra un tam pielīdzināto programmu, kā arī doktorantūras studenti – Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē;
- ja ārzemniekam ieceļošanai Latvijā nav nepieciešama vīza – Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē;
- ārzemnieka, kas ir pilna laika students un tādas valsts, kura nav uzskatāma par paaugstināta terorisma riska valsti, pilsonis, vietā dokumentus var iesniegt ārzemnieka uzaicinātājs (akreditēta izglītības iestāde) – Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē;
- Šrilankas pilsoņi dokumentus termiņuzturēšanās atļaujas saņemšanai iesniedz Latvijas Republikas goda konsulatā Kolombo, saskaņā ar noslēgtajiem sadarbības līgumiem¹³.

Pirms ārzemnieka uzaicināšanas izglītības iestāde **noformē izsaukumu**, iesniedzot Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.564 „Uzturēšanās atļauju noteikumi” 15.punktā noteiktos dokumentus Pilsonības un migrācijas lietu

¹² Imigrācijas likuma 23.panta pirmās daļas 10.punkts un 19.punkts.

¹³ Sadarbības līgums par darbu studējošo piesaistīšanā starp Ārlietu ministriju, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi un Valsts robežsardzi 2009.gadā ir noslēgts ar Rīgas Stradiņa universitāti; 2012.gadā analogus līgumus noslēgušas vēl 2 augstskolas – Rīgas Tehniskā universitāte un Biznesa augstskola Turība.

pārvaldē. Ja tiek uzaicināta nepilngadīga persona, ir jānorāda ziņas par fizisko personu, kas uzņemas atbildību par nepilngadīgu audzēkni viņa uzturēšanās laikā Latvijas Republikā.¹⁴ Parakstot izsaukuma veidlapu, augstskola papildus apliecina, ka uzņemas atbildību par uzaicinātā ārzemnieka ieceļošanas un uzturēšanās mērķa atbilstību uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai iesniegtajos dokumentos norādītajam mērķim, par viņa izbraukšanu no valsts noteiktajā laikā, kā arī, ja nepieciešams, nodrošina ar ārzemnieka veselības aprūpi, uzturēšanos Latvijas Republikā un atgriešanos mītnes zemē saistīto izdevumu segšanu.¹⁵

Akreditētas izglītības iestādes audzēkņim vai pilna mācību laika studentam par uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu tiek piemērota samazināta **valsts nodevas likme** – 50,- Ls (parasti – 70,- Ls). Bet maģistra studiju programmu un tam pielīdzināto studiju programmu, kā arī doktorantūras studenti no minētās valsts nodevas samaksas ir atbrīvoti.¹⁶

Termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanai iesniegtos dokumentus Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde izskata un **pieņem lēmumu** par termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanu vai atteikumu izsniegt termiņuzturēšanās atļauju **30 dienu laikā**.¹⁷

Uzturēšanās

Termiņuzturēšanās atļauja tiek izsniegta uz visu studiju līguma termiņu, bet tā katru gadu ir jāreģistrē. Dokumenti termiņuzturēšanās atļaujas reģistrēšanai iesniedzami 30 līdz 90 dienas pirms uzturēšanās atļaujas reģistrēšanas termiņa beigām, uzrādot derīgu ceļošanas dokumentu un derīgu veselības apdrošināšanas polisi. Ja students, pieprasot uzturēšanās atļauju, nav pierādījis pietiekamu finanšu līdzekļu esamību visam paredzamajam uzturēšanās periodam, viņam papildus jāiesniedz šo faktu apliecinošs dokuments par finanšu līdzekļiem nākamajam gadam. Uzturēšanās atļaujas reģistrēšanai nepieciešams Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē apstiprināts izglītības iestādes izsaukums, ar kuru izglītības iestāde apliecina to, ka students sekmīgi turpina studijas. Lēmums par termiņuzturēšanās

¹⁴ Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.564 „Uzturēšanās atļauju noteikumi” 19.punktu.

¹⁵ Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.564 „Uzturēšanās atļauju noteikumi” 23.2.apakšpunktu.

¹⁶ Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.571 „Noteikumi par valsts nodevu par vīzas, uzturēšanās atļaujas vai Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statusa Latvijas Republikā pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu un ar to saistītajiem pakalpojumiem” 5.2. un 10.24.apakšpunktu.

¹⁷ Saskaņā ar Imigrācijas likuma 33.panta pirmās daļas 1.punktu.

atļaujas reģistrēšanu tiek pieņemts 30 dienu laikā. Valsts nodevas likme par uzturēšanās atļaujas reģistrēšanu ir 15,- Ls.

Ārvalstu studentiem pēc termiņuzturēšanās atļaujas saņemšanas ir tiesības uz nodarbinātību – izsniegtajā uzturēšanās atļaujā tiek izdarīts ieraksts par tiesībām strādāt pie jebkura darba devēja 20 stundas nedēļā.

Ārvalstu studenti uzturēšanās atļaujas derīguma termiņa laikā nav tiesīgi pieprasīt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei uzturēšanās atļauju sakarā ar citu uzturēšanās iemeslu. Šis noteikums neattiecas uz ārzemniekiem, kuri ieguvuši augstāko izglītību Latvijas Republikā un kuriem šīs izglītības iegūšanai izsniegta uzturēšanās atļauja.¹⁸

Gadījumos, kad nepieciešams pagarināt ārvalstu studenta uzturēšanās laiku Latvijā, tiek izsniegta ilgtermiņa vīza. Jāatzīmē, ka katrs gadījums tiek izskatīts individuāli.

Šobrīd nav plānotas izmaiņas ārvalstu studentu uzņemšanas un uzturēšanās nosacījumos.

Diskusijas

Latvijā regulāri notiek gan valsts iestāžu, gan pašu augstskolu, asociāciju u.c. rīkotās diskusijas par ārvalstu studentu piesaisti un imigrācijas nosacījumiem. Visbiežāk kā šķērslis veiksmīgākai ārvalstu studentu piesaistei tiek minēts uzturēšanās atļauju un vīzu saņemšanas process, ko sarežģī pārstāvniecību trūkums potenciālajās mērķa valstīs. Tāpat daudz laika aizņem izglītības dokumentu atzīšana. Ne mazsvarīgs fakts, kas parādās diskusijās, ir Latvijas augstāko izglītības iestāžu konkurētspēja uz citu valstu augstskolu fona.

Politiskajā līmenī diskusijas notikušas par Augstākās izglītības likuma likumprojektu¹⁹, kas pašlaik tiek izskatīts Saeimā. Diskusiju „karstākais” jautājums ir, vai atļaut valsts finansētām augstskolām īstenot studiju programmas krievu valodā (šobrīd tas ir atļauts tikai privātajām augstskolām), jo šādu programmu īstenošana piesaistītu studentus no bijušās PSRS valstīm, kas jau tagad ir ieinteresēti iegūt Eiropas līmeņa izglītību savā valodā. Jautājums par krievu valodu Latvijā ir ļoti jutīgs.

¹⁸ Saskaņā ar Imigrācijas likuma 32.panta ceturto daļu.

¹⁹ Likumprojekts iesniegts Saeimā 2008.gada 9.jūlijā, taču joprojām nav pieņemts. – Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/9C83EA6FAE80D947C225748200469A06?OpenDocument> – [sk. 27.07.2012.]

3. IECEĻOŠANAS UN UZTURĒŠANĀS NOSACĪJUMI

3.1. Uzņemšana

Praktiskie pasākumi ārvalstu studentu piesaistē

Viens no veidiem kā piesaistīt studentus no trešajām valstīm ir dalība ārvalstīs notiekošajās starptautiskās **izglītības izstādēs**. Tādā veidā tiek nodrošināta iespēja vienlaicīgi pašiem veidot informatīvos standus, meklēt sadarbības iespējas ar citām valstīm un to augstākajām izglītības iestādēm (vairāk attiecas uz apmaiņas studentu piesaistīšanu), kā arī sadarboties ar izglītības aģentiem.

Valsts dibinātās augstskolas izstādēs piedalās pašas atbilstoši savai iekšējai stratēģijai un mērķiem, kā arī pieejamā finansējuma ietvaros. Tāpat ir iespēja piedalīties izstādēs sadarbībā ar Akadēmiskās informācijas centru, kurš katru gadu organizē dalību iepriekš noteiktās izstādēs un valstīs, daļēji sedzot izmaksas.

Privātajām augstskolām ir iespēja piedalīties izstādēs sava finansējuma ietvaros, bet atsevišķos gadījumos šādas iespējas piedāvā arī Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra.

Bieži tiek izmantoti izglītības aģentu pakalpojumi studentu rekrutēšanai kādā noteiktā mērķa valstī.

Izglītības izstādēs Latvijas augstskolas galvenokārt tiek prezentētas pašas par sevi, nevis tiek prezentēta Latvija kā vienots valsts tēls ar plašām iespējām iegūt augstāko izglītību dažādās augstskolās.

Kā minēts iepriekš, Latvijā valstiskā līmenī **nav definētas mērķa valstis**, no kurām būtu pastiprināta interese piesaistīt studentus. Šis jautājums ir atstāts pašu augstskolu ziņā – privātās augstskolas vairāk piesaista studentus no NVS valstīm, jo tām ir atļauts īstenot studiju programmas arī krievu valodā, bet valsts augstskolas koncentrējas uz Āzijas, Eiropas, arī Āfrikas tirgu.

Viens no nosacījumiem, saskaņā ar kuru ārvalstu students ir tiesīgs studēt Latvijā, ir vidējās izglītības dokumenta atbilstība Latvijas standartiem. Par **ārvalstīs iegūto izglītības dokumentu atzīšanu** Latvijā ir atbildīgs Akadēmiskās informācijas centrs.

Lai veiktu izglītības dokumenta atzīšanu, Akadēmiskās informācijas centram ir jāiesniedz izglītības dokumenta oriģināls un atzīmju izraksts. Ja dokuments ir

izsniegts valstī, kura nav [ENIC/NARIC](#) tīklā, tad tā legalizācija ir obligāta. Akadēmiskās informācijas centrs veic izglītības dokumenta ekspertīzi, kurā noskaidro izglītības iestādes statusu mītnes valstī un apgūtās programmas līmeni, un izsniedz izziņu par to, kādam Latvijā izsniegtam izglītības dokumentam ārvalstu izglītības dokuments var (ja var) tikt pielīdzināts. Dokumentu maksimālais izskatīšanas termiņš ir četri mēneši. Par ārvalstīs iegūtu izglītības dokumentu ekspertīzi pretendentiem nav jāmaksā.

Trešo valstu pilsoņiem, kas ieradušies Latvijā studiju nolūkos, ir visai ierobežotas iespējas saņemt **finansējumu studiju maksas un dzīvošanas izdevumu segšanai** – studiju kredīti Latvijā nav pieejami, bet stipendijas parasti sedz tikai dzīvošanas izmaksas.

Stipendijas tiek izsniegtas, pamatojoties uz noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, saskaņā ar izcelsmes valsts valdības stipendiju programmām, kā arī studentiem var tikt piešķirtas augstskolu un koledžu stipendijas (pieejamā finansējuma ietvaros).

2012.gada sākumā tika noteikta kārtība stipendijas piešķiršanai, pamatojoties uz noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem.²⁰ Stipendijas tiek piešķirtas pilna laika studijām un to apjoms šobrīd ir 350,- Ls (498,- EUR) mēnesī 1.līmeņa profesionālo, bakalaura un maģistra programmu studentiem un 470,- Ls (669,- EUR)²¹ mēnesī doktorantūras studentiem. Stipendiju piešķir uz laiku līdz 10 mēnešiem, ja students vēlas stipendiju saņemt ilgāk, tai jāpiesakās atkārtoti nākamajā gadā. Stipendija nesedz ceļošanas izmaksas, nav savienojama ar citām stipendijām un netiek piešķirta, ja students atrodas Latvijā mazāk kā 15 dienas mēnesī.

Stipendijas piešķiršana neparedz ātrāku vīzas vai uzturēšanās atļaujas izsniegšanas procedūru.

Trešo valstu studentu **studiju pieteikumu izskatīšana** parasti ir laikietilpīgs process nepieciešamo dokumentu apjoma un to prasību dēļ. Katrai augstskolai un koledžai ir izstrādāta kārtība, kādā ārvalstu studenti tiek uzņemti studijām, paredzot

²⁰ Stipendijas tiek izsniegtas saskaņā ar Ministru kabineta 2012.gada 24.janvāra noteikumiem Nr.68 „Stipendiju piešķiršanas kārtība ārzemniekiem”. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, Nr.5, 15.01.2012. – [spēkā ar 27.01.2012.]

Stipendijas tiek izsniegtas pamatojoties uz noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem (piemēram, ar Azerbaidžānu, Baltkrieviju, Izraēlu, Uzbekistānu, Turciju, Ķīnu, Vjetnamu u.c.), kuru ietvaros ir paredzēta stipendiju piešķiršana attiecīgās valsts iedzīvotājiem studijām Latvijas augstskolās un koledžās, vai, ja ārzemnieks ir tādas valsts iedzīvotājs, kura piešķir savas valsts stipendijas Latvijas studentiem.

²¹ Stipendiju apjomu katru gadu nosaka Izglītības un zinātnes ministrija.

pēc iespējas efektīvāku studiju pieteikumu izskatīšanu. Atsevišķos gadījumos studiju pieteikumus ir iespējams izskatīt individuāli.

Informācija par studiju iespējām, piedāvātajām studiju programmām, nosacījumiem un kārtību, kādā studenti tiek uzņemti, parasti tiek apkopota katras augstskolas un koledžas mājaslapā angļu un/vai krievu valodās. Tāpat tiek norādīta katras augstskolas un koledžas atbildīgās nodaļas, informācijas centra, studentu servisa u.c. kontaktinformācija dažādu jautājumu noskaidrošanai.

Kopš 2011.gada Valsts izglītības attīstības aģentūra uztur mājaslapu www.studyinlatvia.lv,²² kas kalpo par pirmo informācijas ieguves punktu vai portālu potenciāliem ārvalstu studentiem. Lapa sniedz informāciju par Latvijas augstāko izglītības iestāžu piedāvātajām studijām ārzemniekiem pilna grāda iegūšanai vai atsevišķiem kursiem/vasaras skolām. Lapā pieejama vispārēja informācija par Latviju, dzīvošanas un studēšanas apstākļiem, vispārēja informācija par vīzām un uzturēšanās atļaujām, diplomu atzīšanu, Latvijas augstākās izglītības sistēmu un vispārējiem iestāšanās nosacījumiem. Šī informācija papildināta ar saitēm un kontaktiem, kur tālāk meklēt detalizētu informāciju vai palīdzību.

Informācija par imigrācijas nosacījumiem, kārtību un nepieciešamo dokumentu apjomu pieejama Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes mājaslapā www.pmlp.gov.lv. Informācija pieejama angļu un krievu valodā. Mājaslapā norādīts arī informācijas tālrunis, pieejams forums, kurā var uzdot jautājumus par ieceļošanas un uzturēšanās kārtību Latvijā. Visi imigrācijas procesu regulējošie normatīvie akti ir pieejami angļu valodā un ir publicēti normatīvo aktu portālā www.likumi.lv.

Studiju maksa

Ārvalstu studentiem par augstākās izglītības studiju programmas apguvi ir jāmaksā studiju maksa studiju līgumā noteiktā apmērā un saskaņā ar tajā noteikto kārtību. Trešo valstu studentiem noteiktā studiju maksa parasti ir augstāka (līdz pat 2 reizēm) nekā vietējiem studentiem gan valsts dibinātājās, gan privātajās augstskolās. Tradicionāli lielāka studiju maksa ir medicīnas, stomatoloģijas, farmācijas studiju programmās (8 000 – 12 000 EUR gadā), pārējās studiju programmās trešās valsts pilsonim ir jāmaksā vidēji 3 000 – 5 000 EUR gadā, turklāt studiju maksa zemāka ir koledžās un augstskolās ārpus Rīgas. Kopš 2006.gada studiju maksa gan vietējiem,

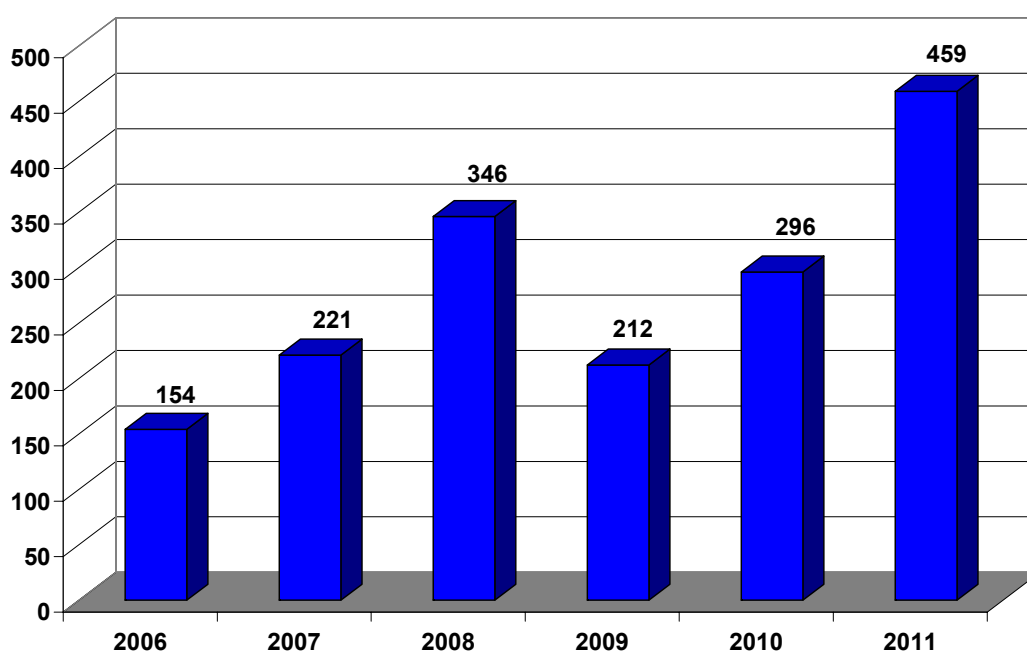
²² Mājaslapa izveidota saskaņā ar Izglītības un zinātnes ministrijas izstrādātajā „Pasākumu plānā nepieciešamajām reformām augstākajā izglītībā un zinātnē 2010. – 2012.gadam” noteiktajām aktivitātēm un tās uzturēšanu līdzfinansē Eiropas Komisija.

gan ārvalstu studentiem ir gandrīz divkārtšojusies, kas izskaidrojams ar augstskolu uzturēšanas izdevumu (gāzes, elektrības, ūdens u.c. tarifu kāpums) un studiju programmu izmaksu palielināšanos, nodokļu likmju paaugstināšanu, kopējā studējošo skaita samazināšanos u.c. Jāatzīmē, ka studiju maksas palielināšanās nav ietekmējusi ārvalstu studentu skaitu Latvijā.

Vīzas un uzturēšanās atļaujas izsniegšana

Ņemot vērā to, ka Latvijā pakāpeniski pieaug ārvalstu studentu skaits, pieaug arī trešo valstu pilsoņiem saistībā ar izglītību izsniegto termiņuzturēšanās atļauju skaits (skat. Grafiku 3-1). No kopējā trešo valstu pilsoņiem izsniegto uzturēšanās atļauju skaita aptuveni 90% gadījumu tās tiek izsniegtas saistībā ar studijām, pārējās – mācībām. Visbiežāk uzturēšanās atļaujas saistībā ar studijām izsniegtas Krievijas, Turcijas, Uzbekistānas un Gruzijas pilsoņiem.²³

Grafiks 3-1
Trešo valstu pilsoņiem pirmreizēji izsniegto
termiņuzturēšanās atļauju skaits
saistībā ar izglītību, 2006-2011²⁴

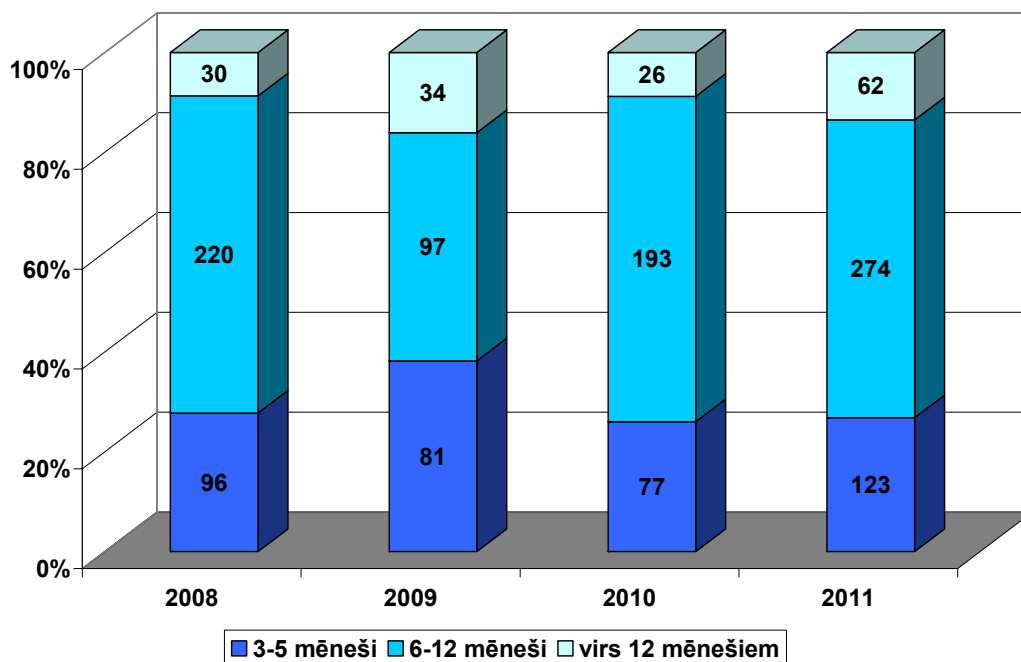
Datu avots: Eurostat.

²³ Sīkāk skat. Pielikumu.

²⁴ Līdz 2008.gadam netika apkopoti statistikas dati par izglītības iemesliem.

Pārsvārā termiņuzturēšanās atļaujas tiek izsniegtas uz laiku no 6 līdz 11 mēnešiem (skat. Grafiku 3-2), kas atbilst uzturēšanās atļaujas reģistrēšanas termiņam un arī akadēmiskā mācību gada ilgumam.

Grafiks 3-2
Trešo valstu pilsoņiem pirmreizēji izsniegto
termiņuzturēšanās atļauju skaits saistībā ar izglītību
pēc derīguma termiņa, 2008-2011

Datu avots: Eurostat.

Ja trešās valsts pilsonis vēlas studēt Latvijā, viņam pirms ieceļošanas valstī ir **jāsaņem termiņuzturēšanās atļauja**.²⁵ Jāatgādina, ka termiņuzturēšanās atļauja tiek izsniegta Latvijā uz visu studiju laiku, bet tā ir jāreģistrē katru gadu.

Jānorāda, ka, trešās valsts pilsonim, noformējot uzturēšanās tiesības Latvijā, tiek ņemts vērā izglītības iegūšanas laiks. Ja izglītības iegūšana saistīta ar īslaicīgu uzturēšanos (piemēram, dažādi kursi, vasaras skola) un nepārsniedz 90 dienas pusgada laikā, skaitot no pirmās ieceļošanas reizes, tiek izsniegta īstermiņa vīza, bet ilgtermiņa izglītības gadījumā (piemēram, studijas augstskolā) – termiņuzturēšanās atļauja. Izsniedzot īstermiņa vīzu, tiek ņemti vērā Vīzu kodeksā²⁶ noteiktie atvieglojumi, piemēram, atbrīvošana no vīzas nodevas samaksas.

²⁵ Valsts politika migrācijas kontekstā studentu uzņemšanai no trešajām valstīm ir aprakstīta 2.2.apakšnodaļā.

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūlija regula Nr.810/2009, ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu (Vīzu kodekss). – Oficiālais Vēstnesis, L 243/1, 15.09.2009. – [piemērojams ar 05.04.2010.]

Dokumentus termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanai izskata Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Pirms lēmuma pieņemšanas tiek izvērtēts, vai ir izpildīti Studentu Direktīvas 6. un 7.pantā²⁷ noteiktie nosacījumi. Latvija nepiemēro Direktīvas 7.panta c) apakšpunktā norādīto prasību par pietiekamu valodas zināšanu pārbaudi, bet pārbauda vispārīgāku nosacījumu – vai pretendents ir ieguvis studiju uzsākšanai nepieciešamo izglītību. Atsevišķos gadījumos, konsulārajām amatpersonām konstatējot, ka persona vispār nevar sazināties valodā, kurā norisināsies studijas, uzturēšanās atļaujas izsniegšana var tikt atteikta. Ja nosacījumi ir izpildīti un nav citu apstākļu, kuri varētu būt par pamatu uzturēšanās atļaujas atteikumam, tiek pieņemts lēmums par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu. Lēmums tiek nosūtīts uz attiecīgo pārstāvniecību vīzas izsniegšanai.

Papildus Studentu Direktīvas 6.-7.pantā noteiktajiem nosacījumiem, ir prasība norādīt uzturēšanās vietu – studentam ir jābūt deklarētam kādā noteiktā dzīvesvietā (piemēram, īrētā dzīvoklī vai studentu viesnīcā). Šī nosacījuma izpilde tiek pārbaudīta līdz ar citiem nosacījumiem.

Lēmumu par termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanu vai atteikumu izsniegt termiņuzturēšanās atļauju Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde pieņem 30 dienu laikā. Iespējama arī dokumentu paātrināta izskatīšana, maksājot paaugstinātu valsts nodevu – 10 darba dienu laikā (150,- Ls) vai piecu darba dienu laikā (200,- Ls).

Pēc pozitīva lēmuma saņemšanas par uzturēšanās atļaujas piešķiršanu, students **pieprasa ilgtermiņa vīzu**²⁸, lai ieceļotu Latvijas teritorijā un saņemtu

²⁷ Studentu Direktīvas **6.pantā** noteikts, ka trešās valsts pilsonis: a) uzrāda derīgu ceļošanas dokumentu, kā noteikts attiecīgas valsts tiesību aktos. Dalībvalstis var pieprasīt, ka ceļošanas dokumenta derīguma termiņš ietver vismaz plānoto uzturēšanās laiku; b) ja saskaņā ar uzņēmējas dalībvalsts tiesību aktiem viņš/viņa ir nepilngadīgs/-gā – uzrāda vecāku atļauju par plānoto uzturēšanos; c) apdrošināts slimību gadījumiem attiecībā uz visiem riskiem, pret kuriem attiecīgā dalībvalstī parasti ir apdrošināti tās pilsoņi; d) nav atzīts par tādu, kas apdraud sabiedrisko kārtību, valsts drošību vai sabiedrības veselību;

e) ja attiecīgā dalībvalsts to pieprasa – sniedz pierādījumus par to, ka viņš/viņa ir samaksājis/-jusi maksu par pieteikuma izskatīšanu, saskaņā ar 20. pantu.

Studentu Direktīvas **7.pantā** noteikts, ka papildus vispārīgiem nosacījumiem trešās valsts pilsonis, kas iesniedz uzņemšanas pieteikumu studiju nolūkā: a) bijis uzņemts studijām augstākajā mācību iestādē; b) sniedz attiecīgas dalībvalsts pieprasītos pierādījumus par to, ka viņam/viņai ir pietiekami līdzekļi, lai uzturēšanās laikā segtu uzturēšanās izmaksas, studiju izmaksas un ceļojumu izmaksas arī atpakaļceļam. Neskarot katra gadījuma atsevišķu izskatīšanu, dalībvalstis dara zināmu atklātībai šā noteikuma piemērošanai noteikto minimālo summu mēnesī; c) ja attiecīgā dalībvalsts tos pieprasa – sniedz pierādījumus par to, ka viņam/viņai ir pietiekamas zināšanas valodā, kurā notiek paredzētais kurss; d) ja attiecīgā dalībvalsts tos pieprasa – sniedz pierādījumus par to, ka viņš/viņa ir samaksājis/-jusi iestādes uzliktās maksas.

²⁸ Ilgtermiņa vīzai nepieciešamo dokumentu apjoms, pieteikuma izskatīšanas kārtība, veikto pārbaudu apjoms u.c. ir apskatīts Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkta veiktajā izpētes darbā „Vīzu politika Latvijā kā migrācijas pārvaldīšanas veids”, pieejams:

http://www.emn.lv/lv/pdf/2011/Vizu_politika_Latvija_ka_migracijas_parvaldisanas_veids.pdf

uzturēšanās atļauju, nepieciešamos dokumentus iesniedzot attiecīgajā pārstāvniecībā (ja ārzemnieka rīcībā jau nav derīgas Šengenas vīzas vai arī viņš nevar izmantot bezvīzu ieceļošanas tiesības). Pēc visu iesniegto dokumentu pārbaudes, pamatojoties uz Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumu par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu, konsulārās amatpersonas izsniedz ilgtermiņa vīzu ar uzturēšanās laiku līdz 15 dienām (uz vīzas ielīmes tiek izdarīta atzīme *For residence permit*).

Lai gan šādos gadījumos vīzas saņemšana ir formalitāte ar mērķi iegūt ieceļošanas tiesības Latvijā, soļi termiņuzturēšanās atļaujas un vīzas pieprasīšanai nav apvienoti. Nereti vīzas pieprasīšanas procedūra ir pirmā, kur Latvijas amatpersonām ir tieša saskare ar pašu studiju pretendentu (gadījumos, kad uzturēšanās atļaujas dokumentus iesniedz izglītības iestādes pilnvarots pārstāvis) un, intervējot personu, var iegūt precīzāku priekšstatu par viņa atbilstību augstskolas izvirzītajām prasībām, kā arī par pašas personas patiesajiem mērķiem.

Konsulārā amatpersona, izskatot vīzas pieteikumu, vēlreiz izvērtē nelegālās imigrācijas riskus. Dokumentu izvērtēšanas posmā var tikt konstatēti apstākļi, pamatojoties uz kuriem vīza nav izsniedzama. Līdz ar to ir iespējami gadījumi, kad, neskatoties uz pieņemto lēmumu par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu, ilgtermiņa vīzas izsniegšana ieceļošanai Latvijā ir atteikta. Praksē tādi gadījumi ir ļoti reti, jo gan pats students, gan viņa uzaicinātājs (akreditēta izglītības iestāde) aktīvi sadarbojas gan ar konsulārajām amatpersonām, gan ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi nepieciešamās informācijas nodrošināšanā.

Ārvalstu studentiem ir arī iespēja saņemt **uzturēšanās atļauju sagatavošanās kursiem** (piemēram, valodas apguvei), bet tas ir atkarīgs no tā, vai studiju programma paredz šādus kursus. Pēc sagatavošanās kursu pabeigšanas studentam, piesakoties studiju programmai, tiek izsniegta termiņuzturēšanās atļauja pilna laika studijām.

Uz **apmaiņas programmu studentiem** tiek attiecināti nedaudz vieglāki nosacījumi. Tā, izskatot dokumentus, netiek vērtēts nelegālās imigrācijas risks, jo pieņemts uzskatīt, ka šī studentu kategorija ir *bona fide* personas un nelegālās imigrācijas risks līdz ar to ir ļoti zems. Tāpat apmaiņas programmu studenti un viņu uzaicinātāji ir atbrīvoti no valsts nodevas samaksas par dokumentu izskatīšanu

ilgtermiņa vīzas pieprasīšanai, uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai un reģistrēšanai, par izsaukuma apstiprināšanu u.c.²⁹

Students personīgi iesniedz nepieciešamos dokumentus uzturēšanās atļaujas un vīzas pieprasīšanai pārstāvniecībā, kā arī personīgi ierodas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Atsevišķos gadījumos dokumentus ārzemnieka, kas ir pilna laika students un neatrodas dokumentu iesniegšanas valstī, vietā var iesniegt ārzemnieka uzaicinātājs (akreditēta izglītības iestāde).

Dokumentus uzturēšanās atļaujas un vēlāk vīzas pieprasīšanai students iesniedz Latvijas Republikas diplomātiskajā vai konsulārajā pārstāvniecībā ārvalstīs. Ņemot vērā to, ka ieceļošanai valstī tiek izsniegta ilgtermiņa vīza, citu dalībvalstu pārstāvniecībās dokumentus iesniegt nedrīkst, jo dalībvalstu noslēgtie līgumi par pārstāvību vīzu izsniegšanā ir piemērojami tikai īstermiņa vīzām.

Ievērojot minēto, jāatzīmē, ka studentiem no atsevišķām valstīm (piemēram, Indijas, Pakistānas), kurās nav Latvijas pārstāvniecību, bet kuras ir potenciālās mērķa valstis studentu piesaistīšanā, ir būtiski apgrūtināta nepieciešamo dokumentu iesniegšana likumīgo ieceļošanas un uzturēšanās tiesību iegūšanai. 2012.gadā Ārlietu ministrija ir piešķīrusi līdzekļus konsulāro amatpersonu komandējumam uz Indiju, kur 20. un 21.augustā Lietuvas konsulārās pārstāvniecības telpās tiks veiktas intervijas ar aptuveni 100 studiju pretendentiem no Indijas un Nepālas, kuriem ir pieņemts pozitīvs lēmums par uzturēšanās atļauju izsniegšanu. Pēc interviju veikšanas dokumenti tiks nogādāti uz Latvijas vēstniecību Uzbekistānā, kura ir atbildīgā vīzu izsniedzēja iestāde, un pēc tam nosūtīti atpakaļ uz Indiju, izsniegšanai personām.

Visbiežāk uzturēšanās atļaujas izsniegšanas **atteikums saistīts ar** to, ka nav iesniegti visi nepieciešamie dokumenti, pārbaudēs un intervijās konstatēts, ka pastāv nelegālās migrācijas risks, ka sniegta nepatiesa informācija.³⁰ Lēmumu par atteikumu izsniegt uzturēšanās atļauju ir tiesīga apstrīdēt izglītības iestāde. Parasti uzaicinātājs (akreditēta izglītības iestāde) sadarbībā ar konsulārajām vai Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonām novērš nepieciešamās informācijas trūkumu. Gadījumi, kad trešās valsts pilsoņi ļaunprātīgi izmanto tiesības ieceļot un uzturēties valstī studiju

²⁹ Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.571 „Noteikumi par valsts nodevu par vīzas, uzturēšanās atļaujas vai Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statusa Latvijas Republikā pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu un ar to saistītajiem pakalpojumiem” 10.17.punktu.

³⁰ Uzturēšanās atļaujas izsniegšanas atteikuma iemesli noteikti Imigrācijas likuma 34.pantā.

nolūkā, kā arī, kad augstskolas speciāli mēģina nelikumīgi ievest valstī šādas personas, ir visai reti. Statistikas dati par šādiem gadījumiem šobrīd netiek apkopoti.

3.2. Uzturēšanās

Studenti

Ārvalstu studenta uzturēšanās nosacījumi ir apskatīti 2.2.apakšnodaļā.

Katrā augstskolā ir sava pieeja jautājumam par ārvalstu **studentu sekmēm**. Ir studiju programmas (piemēram, medicīna), kurās nodarbību apmeklējums ir būtisks faktors veiksmīgai studiju kursu nokārtošanai un līdz ar to diploma saņemšanai, tādēļ augstskolas, kas īsteno šādas programmas, seko līdz studenta lekciju apmeklējumam, vispārējam progresam mācībās. Parasti gan svarīgākais, lai students netiktu atskaitīts no studiju programmas, ir studiju akadēmisko parādu neesamība un studiju maksas samaksa atbilstoši noslēgtā studiju līgumā noteiktajai kārtībai. Lai gan statistika par ārvalstu studentu sekmēm netiek apkopota, jāatzīmē, ka ārvalstu studenti pārsvarā godprātīgi izpilda visus nosacījumus diploma saņemšanai.

Gadījumā, ja students tomēr tiek atskaitīts no studiju programmas, attiecīgai augstskolai ir pienākums trīs darbdienu laikā par to paziņot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei,³¹ kura **anulē izsniegto uzturēšanās atļauju**. Šādi gadījumi praksē ir bijuši visai reti. 2011.gadā ārvalstu studentiem – trešo valstu pilsoņiem uzturēšanās atļaujas anulētas 33 gadījumos – galvenokārt tādēļ, ka students vai nu pēc savas iniciatīvas pārtraucis mācības, vai arī atskaitīts no studiju programmas.

Izniedzot uzturēšanās atļauju, tajā uzreiz tiek veikts ieraksts par studenta **tiesībām uz darbu** bez darba devēja izsaukuma noformēšanas. Students (arī apmaiņas programmas) no trešās valsts ir tiesīgs strādāt 20 stundas nedēļā pie jebkura darba devēja vai arī kā pašnodarbinātā persona. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde nepārbauda to, vai students izmanto šīs tiesības, kā arī vai tiek ievēroti nodarbinātības nosacījumi. Attiecīgi netiek apkopota arī statistiskā informācija, kas raksturotu studentu nodarbinātību. Ja uzturēšanās Latvijā nepārsniedz 90 dienas pusgada laikā, skaitot no pirmās ieceļošanas dienas, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde izsniedz darba atļauju atbilstoši vīzas derīguma termiņam.

³¹ Saskaņā ar Imigrācijas likuma 39.panta pirmo daļu.

Darba tiesiskās attiecības Latvijā regulē Darba likums³² un tajā noteiktie nosacījumi attiecas uz visiem Latvijā strādājošajiem, arī ārzemniekiem.

Līdz šim nav veikti atsevišķi pētījumi par ārvalstu studentu nodarbinātību Latvijā, taču jānorāda, ka ārvalstu studentiem ir grūti iekļauties darba tirgū studiju laikā, ja nav latviešu valodas vai vismaz krievu valodas zināšanu. Iespējamās nodarbinātības nozares ir apkalpošana un tirdzniecība, students varētu strādāt tajās profesijās, kurās nav nepieciešamas īpašas valsts valodas prasmes, vai arī tajās, kurās students tieši var izmantot savas izcelsmes valsts valodu. Jāsecina gan, ka pēc iepriekšējām aplēsēm strādājošo studentu skaits nav liels.

Ārvalstu studentam, kas Latvijā uzturas ar termiņuzturēšanās atļauju, **nav tiesību** saņemt valsts sociālos pabalstus, nav tiesību saņemt valsts garantēto atbalstu bezdarbniekiem un darba meklētājiem, kā arī nav tiesību saņemt valsts garantēto medicīnisko palīdzību. Lai nodrošinātu ar veselības aprūpi saistīto izdevumu segšanu Latvijas Republikā, ārzemniekam jāiegādājas veselības apdrošināšanas polise³³, kuru uzrāda saņemot un reģistrējot uzturēšanās atļauju.

Studentu ģimenes locekļi

Pilna laika vai apmaiņas programmas studenta laulātajam, nepilngadīgajiem (arī aizbildnībā esošajiem) bērniem un aizgādībā esošajām personām ir tiesības pieprasīt termiņuzturēšanās atļauju uz studentam izsniegtās termiņuzturēšanās atļaujas termiņu.³⁴

Nepieciešamos dokumentus³⁵ termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanai var iesniegt vienlaicīgi ar ārzemnieku, kurš pieprasa uzturēšanās atļauju saistībā ar studijām.

Studenta laulātajam netiek piemēroti nekādi atvieglojumi attiecībā uz valsts nodevas par uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu, par ilgtermiņa vīzas pieprasīšanu, uzturēšanās atļaujas reģistrēšanu. Bērni līdz 16 gadu vecumam ir atbrīvoti no valsts nodevas samaksas par ilgtermiņa vīzas pieprasīšanu.

³² Publicēts: Latvijas Vēstnesis, Nr.105, 06.07.2001. – [spēkā ar 01.06.2002.]

³³ Ministru kabineta 2008.gada 28.jūlija noteikumi Nr.591 „Ārzemnieku veselības apdrošināšanas noteikumi” nosaka kārtību, kādā ārzemnieks saņem veselības aprūpes pakalpojumus Latvijas Republikā, ārzemnieku veselības apdrošināšanas kārtību, minimālo apdrošināšanas summu, kā arī minimālo apmaksājamo pakalpojumu apjomu.

³⁴ Saskaņā ar Imigrācijas likuma 23.panta ceturto daļu.

³⁵ Nepieciešamo dokumentu apjoms noteikts Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.564 „Uzturēšanās atļauju noteikumi” 28., 39., 40. un 41.punktā.

Studenta laulātajam nav tiesību strādāt Latvijas Republikā, sociālais nodrošinājums, kā arī pieeja medicīnas pakalpojumiem ir tāda pati kā ārvalstu studentam, kurš uzturas Latvijā studiju nolūkos ar termiņuzturēšanās atļauju.

Bērnam ir tiesības iegūt bezmaksas izglītību Latvijas akreditētajās izglītības iestādēs. Latvijā ir valsts finansētās mazākumtautību skolas, arī privātās skolas.

Pēdējos trīs gados Latvijas Republikā ieceļojušo studentu ģimenes locekļu skaits ir ļoti neliels – 2009.gadā pirmreizēju uzturēšanās atļauju saņēma 4 ģimenes locekļi, atkārtotu – 6 ģimenes locekļi, 2010.gadā – pirmreizēju uzturēšanās atļauju – 5 ģimenes locekļi, atkārtotu – 5 ģimenes locekļi, savukārt 2011.gadā – pirmreizēju uzturēšanās atļauju – 7 ģimenes locekļi, atkārtotu – 4 ģimenes locekļi.³⁶

Nemot vērā minēto, jānorāda, ka nav pietiekamu pierādījumu, kas liecinātu, ka tiesības uz ģimenes apvienošanu un ģimenes locekļu ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumi ir būtisks faktors ārvalstu studentu ieceļošanai Latvijā.

3.3. Uzturēšanās iespējas pēc studiju pabeigšanas

Ja ārvalstu studentam pēc studiju pabeigšanas ir pamats uzturēties Latvijas Republikā, nav nekādu ierobežojumu nokārtot likumīgās uzturēšanās tiesības saskaņā ar Imigrācijas likuma nosacījumiem, pieprasot termiņuzturēšanās atļauju. Nepieciešamos dokumentus turpmākai uzturēšanās tiesību nokārtošanai var iesniegt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē, neizbraucot no valsts, līdz jau izsniegtās uzturēšanās atļaujas derīguma termiņa beigām.³⁷

Latvijā trešo valstu pilsoņiem netiek piedāvāta iespēja pēc studiju pabeigšanas turpināt uzturēties valstī darba meklēšanas nolūkā.

Pēc studiju pabeigšanas trešo valstu pilsoņiem nav brīvas pieejas darba tirgum. Ja trešās valsts pilsonis vēlas saņemt uzturēšanās atļauju sakarā ar nodarbinātību uz darba līguma pamata, viņa potenciālajam darba devējam ir jāpiesaka brīva darbavieta [Nodarbinātības valsts aģentūrā](#). Tikai tad, kad uz pieteikto vakanci mēneša laikā nav pieteicies atbilstošas kvalifikācijas Latvijas pilsonis, Latvijas nepilsonis vai ES pilsonis, darba devējs, iesniedzot nepieciešamos dokumentus, ir tiesīgs trešās valsts pilsonim noformēt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē izsaukumu. Pēc izsaukuma

³⁶ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

³⁷ Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.564 „Uzturēšanās atļauju noteikumi” 4.2.apakšpunktu.

apstiprināšanas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē trešās valsts pilsonis ir tiesīgs iesniegt nepieciešamos dokumentus termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanai. Ja trešās valsts pilsoni paredzēts nodarbināt pamatojoties uz uzņēmuma līguma pamata, brīva darba vieta Nodarbinātības valsts aģentūrā nav jāpiesaka.

Kopā ar termiņuzturēšanās atļauju trešās valsts pilsonim tiek izsniegta darba atļauja, bez kuras viņš nav tiesīgs strādāt. Darba atļauja dod tiesības strādāt pie viena darba devēja un noteiktā amatā. Ja termiņuzturēšanās atļauju saņēmušais trešās valsts pilsonis paliek bez darba, tad viņam izsniegto uzturēšanās atļauju un darba atļauju anulē un viņam Latvija jāpamet, jo trešās valsts pilsonis, kas Latvijā ieradies nodarbinātības nolūkā, nevar kļūt par darba meklētāju un attiecīgi saņemt valsts pabalstus. Atsevišķos gadījumos, ja ārzemnieks ir atradis citu darba devēju, viņam tiek dota iespēja pieprasīt jaunu uzturēšanās atļauju, neizceļojot no Latvijas Republikas.

Latvijā nav īpašu iniciatīvu, kuru mērķis būtu saskaņot darba tirgus vajadzības ar ārvalstu studentu iegūto kvalifikāciju un veicināt sadarbību starp augstākās izglītības iestādēm un darba devējiem nosakot vajadzību pēc kvalificētā darbaspēka.

Lai noskaidrotu Latvijas darba tirgus vajadzības pēc kvalificētā darbaspēka, [Ekonomikas ministrija](#) regulāri veic darba tirgus vidējā termiņa un ilgtermiņa prognozēšanu, savukārt Nodarbinātības valsts aģentūra veic īstermiņa prognozēšanu.³⁸

Trešo valstu pilsoņi pēc studiju pabeigšanas atsevišķos gadījumos un, ja iemesls ir īpaši pamatots, ir tiesīgi mainīt savu imigrācijas statusu, iesniedzot nepieciešamos dokumentus Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē, ja dokumentu iesniegšana tiek veikta iepriekšējās uzturēšanās atļaujas derīguma termiņa laikā. Šis nosacījums attiecas arī uz gadījumiem, kad students pēc studiju beigām vēlētos saņemt ES zilo karti³⁹ vai nodarboties ar zinātnisko darbu⁴⁰. Jāatzīmē, ka šobrīd Latvijā reģistrēts ārkārtīgi neliels ārzemnieku skaits, kuri saņēmuši uzturēšanās atļaujas atbilstoši šīm direktīvām (2012.gada 1.janvārī Latvijā uzturējās 8 personas –

³⁸ Sīkāk skat. www.em.gov.lv un www.nva.gov.lv, kā arī Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkta izstrādātajā izpēti darbā „Migrācija – iespēja risināt pieprasījumu pēc darbaspēka Latvijā”, pieejams: http://www.emn.lv/lv/pdf/Labour_migration_09_08_2010_LV.pdf.

³⁹ Saskaņā ar Padomes 2009.gada 25.maija direktīvu 2009/50/EK par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos augsti kvalificētas nodarbinātības nolūkos. Publicēts: Oficiālais Vēstnesis, L 155, 18.06.2009.

⁴⁰ Atbilstoši Padomes 2005.gada 12.oktobra direktīvai 2005/71/EK par īpašu procedūru trešo valstu valstspiederīgo uzņemšanai zinātniskās pētniecības nolūkos. Publicēts: Oficiālais Vēstnesis, L 289, 03.11.2005.

ES zilās kartes turētāji un 15 personas, kam uzturēšanās atļauja izsniegta saistībā ar zinātnisko darbību).

Pārsvarā ārvalstu studenti ierodas Latvijā, lai iegūtu kvalitatīvu Eiropas standartiem atbilstošu augstāko izglītību par samērā nelielu maksu un vēlāk atgrieztos savā izcelsmes valstī un tajā attīstītu savu profesionālo karjeru. Ļoti reti studenti pēc studiju pabeigšanas paliek Latvijā. Biežāk imigrācijas statusa maiņa notiek sakarā ar ģimenes apvienošanu – saistībā ar noslēgto laulību ar Latvijas pilsoni, Latvijas nepilsoni vai Latvijā patstāvīgās uzturēšanās atļaujas saņēmušo ārzemnieku (skat. Tabulu 3-3).

Tabula 3-3
Imigrācijas statusa maiņa no/uz izglītību, 2008-2011

	2008	2009	2010	2011
No ģimenes apvienošanas uz izglītību	6	9	3	6
No nodarbinātības uz izglītību	1	3	1	1
No cita iemesla uz izglītību	5	3	5	3
No izglītības uz ģimenes apvienošanu	16	17	3	23
No izglītības uz nodarbinātību	5	4	1	3
No izglītības uz citu iemeslu	14	5	1	7

3.4. Tiesību ļaunprātīga izmantošana

Latvijā reti tiek konstatēti gadījumi, kad trešās valsts pilsonis ļaunprātīgi izmanto ieceļošanas un uzturēšanās tiesības valstī studiju nolūkā. Ārvalstu studentu uzņemšanas process gan augstskolā, gan noformējot dokumentus termiņuzturēšanās un vīzas pieprasīšanai paredz iesaistītajām iestādēm veikt dažādas pārbaudes, kuras pietiekoši efektīvi ļauj noteikt nelegālās migrācijas riska apmēru.

Pašas augstskolas ir ieinteresētas piesaistīt tādus studentus, kuri patiešām vēlas studēt, jo, piemēram, noformējot izsaukumu, augstskolas apliecina to, ka uzņemas atbildību par uzaicinātā ārzemnieka ieceļošanas un uzturēšanās mērķa

atbilstību uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai iesniegtajos dokumentos norādītajam mērķim, par viņa izbraukšanu no valsts noteiktajā laikā u.c.

Lai novērstu ieceļošanas un uzturēšanās tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, **augstskolas** veic studentu intervēšanu, noskaidrojot studenta vēlmi studēt izvēlētajā studiju programmā, pārbauda iepriekš iegūto izglītību apliecinājošus dokumentus (ja no konkrētas valsts jau ir uzņemti studenti, tad atlases personālam ir iepriekšēja informācija par izglītības dokumentu formātu un saturu un ir iespējams uzreiz pamanīt viltojuma pazīmes), kā arī var noteikt kārtot iestājpārbaudījumus, kuru rezultātā tiek atlasīti spējīgākie studenti.

Akadēmiskās informācijas centrs iepriekš iegūtās izglītību apliecinājošo dokumentu atzīšanas procesa laikā iegūst pierādījumus dokumenta autentiskumam. Akadēmiskās informācijas centra apkopotie dati liecina, ka kopš 2007.gada visbiežāk viltotus dokumentus iesnieguši Kamerūnas pilsoņi – 21% no pavisam (250) Kamerūnas pilsoņu iesniegto dokumentu skaita, un Bangladešas pilsoņi – 10% no pavisam (172) Bangladešas pilsoņu iesniegto dokumentu skaita.

Iesniedzot dokumentus termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanai, **Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde** pirms lēmuma pieņemšanas pārbauda, vai ir iesniegti visi nepieciešamie dokumenti, vai ieceļošanas un uzturēšanās mērķis sakrīt ar dokumentos norādīto, vai trešās valsts pilsonis nav iekļauts to ārzemnieku sarakstā, kuriem ieceļošana Latvijas Republikā vai citās Šengenas līguma valstīs ir liegta. Ja ārzemnieks ieceļo no tādas valsts, kuru pilsoņiem saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem⁴¹, tiek veiktas papildu pārbaudes, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde saņem Drošības policijas atzinumu. Nepieciešamības gadījumā var tikt pieprasīti papildu dokumenti, kā arī veikta intervija.

Konsulārā amatpersona pirms pieņemt lēmumu par ilgtermiņa vīzas izsniegšanu trešās valsts pilsonim ieceļošanai Latvijā uzturēšanās atļaujas saņemšanas nolūkā, atkārtoti veic iesniegto dokumentu pārbaudi, informācijas pārbaudi datubāzēs, nepieciešamības gadījumā sazinās ar izcelsmes valsts radniecīgajiem dienestiem un veic personas intervēšanu. Tieši konsulāro amatpersonu veiktajām intervijām ir vislielākā nozīme iespējamo tiesību ļaunprātīgas izmantošanas gadījumu atklāšanā, jo to laikā tiek iegūta visplašākā informācija par potenciālo studentu, viņa valodas zināšanām un patieso ieceļošanas mērķi.

⁴¹ Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumi Nr.554 „Noteikumi par valstīm, kuru pilsoņiem, izsniedzot vīzu vai uzturēšanās atļauju, veic papildu pārbaudi”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.100, 28.06.2010. – [spēkā ar 29.06.2010.]

Valsts iekšienē par ārzemnieku uzturēšanās nosacījumu ievērošanu un kontroli ir atbildīga [Valsts robežsardze](#). Valsts robežsardzes amatpersonas ļoti stingri kontrolē ārzemnieku izceļošanas nosacījumu ievērošanu – datubāzēs ir iespēja noskaidrot ārzemniekam noteikto izceļošanas termiņu, sadarbībā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi noskaidrot ārzemnieka statusu Latvijā, sazinoties ar konkrēto augstskolu vai veicot tajā pārbaudi, tiek iegūti pierādījumi ārzemnieka izceļošanai.

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde savā praksē ir saskārusies ar gadījumiem, kad trešās valsts pilsonis, iesniedzot dokumentus termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanai, bieži maina augstākās izglītības iestādes, kas liecina par to, ka personas patiesais iecerētais uzturēšanās mērķis ir saistīts ar citu iemeslu. Šādos gadījumos atkārtotas termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanas gadījumā ļoti rūpīgi tiek izvērtēts personas uzturēšanās mērķis, lai novērstu iespēju ļaunprātīgi izmantot legālās migrācijas nosacījumus. Šādos gadījumos parasti netiek pieņemts personai labvēlīgs lēmums, ja iepriekšējās uzturēšanās atļaujas termiņš ir beidzies un persona vēlas iesniegt jaunu uzturēšanās atļaujas pieprasījumu saistībā ar izglītības iegūšanu citā mācību iestādē vai saistībā ar pavisam citu iemeslu, piemēram, nodarbinātību vai pašnodarbinātas personas aktivitātēm. Lai pieprasītu jaunu atļauju, personai, kura iesniegšanas termiņu nokavējusi, jāatstāj valsts teritorija un dokumenti jaunas termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanai jāiesniedz ārpus Šengenas līguma valstīm.

Ārvalstu studentu uzņemšanu var veikt tikai akreditēta izglītības iestāde akreditētajā studiju programmā. Augstskolu un koledžu akreditāciju organizē Izglītības un zinātnes ministrija Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Katra mācību gada beigās Izglītības un zinātnes ministrija laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” publicē to augstskolu un koledžu sarakstu, kurām ir tiesības izsniegt valstiski atzītus diplomus par augstākās izglītības iegūšanu, kā arī šajās augstskolās un koledžās akreditēto studiju programmu nosaukumus.⁴²

Jāsecina, ka kopumā to studentu no trešajām valstīm, kuri ieceļo un uzturas Latvijā studiju nolūkos, mērķis arī ir studijas. Potenciālie uzturēšanās tiesību ļaunprātīgie izmantotāji lielākoties tiek atsijāti uzņemšanas procesa laikā. Atsevišķos gadījumos, ja ir izpildīti visi uzņemšanas nosacījumi un izsniegta uzturēšanās atļauja, personas patiesais iecerētais mērķis tiek atklāts vēlākais tad, kad, nenokārtojot

⁴² Saskaņā ar Augstskolu likuma 9.pantu.

studiju programmā paredzētos pārbaudījumus, augstskola studentu atskaita no studiju programmas un viņam izsniegtā uzturēšanās atļauja tiek anulēta.

4. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

4.1. Divpusējā un daudzpusējā sadarbība

Latvija ir noslēgusi ap 20 līgumu⁴³ ar trešajām valstīm (ASV, Baltkrieviju, Ēģipti, Indiju, Izraēlu, Ķīnu, Moldovu, Turciju, Ukrainu u.c.), kas iekļauj jautājumus par sadarbību izglītības jomā. Pārsvārā līgumi šī izpētes darba kontekstā paredz veicināt un attīstīt studentu apmaiņu, savstarpējo diplomu atzīšanu, kā arī stipendiju izmaksu. Noslēgtie līgumi neparedz vēl vairāk vienkāršot ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumus Latvijā kā tas ir noteikts Imigrācijas likumā un tam pakārtotajos Ministru kabineta noteikumos. Noslēgtie līgumi nekalpo par pamatu tālāku studentu piesaistīšanas aktivitāšu īstenošanā. Šobrīd netiek plānota tādu divpusējo vai daudzpusējo līgumu slēgšana, kas vēl vairāk atvieglotu studentu no konkrētām trešajām valstīm ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumus Latvijā, tai skaitā mobilitātes partnerību ietvaros.

Ārlietu ministrijas, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes un Valsts robežsardzes 2009.gadā noslēgtais sadarbības līgums ar Rīgas Stradiņa universitāti par darbu studējošo piesaistīšanā no Šrilankas paredz īpašu kārtību potenciālo studentu uzņemšanā. Tā Šrilankas pilsoņi dokumentus uzturēšanās atļaujas un ilgtermiņa vīzas pieprasīšanai iesniedz vienlaikus (trešās valsts pilsoņiem šis process nav apvienots vienā solī) Latvijas Republikas goda konsulātā Kolombo. Iesniegtie dokumenti tiek pārsūtīti atbildīgajām iestādēm izskatīšanai. Vēl 2 augstskolas 2012.gadā ir parakstījušas analogus līgumus Šrilankas pilsoņu piesaistē.

Augstskolas pašas ļoti aktīvi slēdz sadarbības līgumus ar augstskolām no trešajām valstīm par studentu savstarpējo apmaiņu,⁴⁴ tādējādi nostiprinot starptautisko sadarbību un iegūstot vērtīgu pieredzi studiju procesa uzlabošanā. Visbiežāk tiek slēgti līgumi ar augstskolām ASV, Kanādā, Krievijā, Turcijā, Ukrainā, Japānā un Ķīnā. Jānorāda, ka kārtība, kādā šie studenti ieceļo un uzturas Latvijā, noteikta Imigrācijas likumā un tam pakārtotajos Ministru kabineta noteikumos.

⁴³ Noslēgtie līgumi ir pieejami Izglītības un zinātnes ministrijas mājaslapas www.izm.gov.lv sadaļā *Starptautiskā sadarbība*.

⁴⁴ Visi augstskolu noslēgtie līgumi par studentu savstarpējo apmaiņu līdz šim nav apkopoti vienkopos.

4.2. Sadarbība apmaiņas programmu ietvaros

To trešo valstu studentu skaits, kas ieceļo Latvijā apmaiņas programmu (*Erasmus Mundus*, citas ES īstenotās apmaiņas programmas) ietvaros, ir ļoti mazs. Ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumi *Erasmus Mundus* un citu ES īstenoto apmaiņas programmu dalībniekiem ir vienādi un neatšķiras no standarta uzņemšanas procesa.

Pārsvārā studenti apmaiņas programmā piedalās īsu laiku – 3-6 mēneši, ļoti reti – uz gadu. Līdz ar to īslaicīgu studiju gadījumā uzturēšanās Latvijā tiek noformēta izsniedzot vīzu, bet ilglaicīgām – termiņuzturēšanās atļauju.

Students ir tiesīgs studēt apmaiņas programmā, kuras paredzamais ilgums nepārsniedz 3 mēnešus, bez uzturēšanās tiesību noformēšanas, ja viņam jau ir kādā citā ES dalībvalstī izsniegta derīga uzturēšanās atļauja vai ja ieceļošanai Latvijā nav nepieciešama vīza.

Dokumenti uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai iesniedzami Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē, ja apmaiņas students Latvijā uzturas ar derīgu vīzu, ja viņam jau ir kādā citā ES dalībvalstī izsniegta derīga uzturēšanās atļauja, vai ja viņš ir tādas valsts pilsonis, kuras pilsoņiem ieceļošanai Latvijā nav nepieciešama vīza.⁴⁵

Kā iepriekš minēts, apmaiņas programmu studenti un viņu uzaicinātāji ir atbrīvoti no valsts nodevas samaksas par dokumentu izskatīšanu ilgtermiņa vīzas pieprasīšanai, uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai un reģistrēšanai, par izsaukuma apstiprināšanu u.c.⁴⁶

Papildus darbā jau minētajam, netiek piemēroti un nav plānoti citi pasākumi, lai vienkāršotu ārvalstu studentu mobilitāti ES.

Nemot vērā to, ka apmaiņas studentu skaits ir ļoti mazs, līdzšinējā praksē nav konstatētas īpašas grūtības vai šķēršļi noformējot šo studentu uzturēšanos valstī, jo ir iespēja risināt problēmjautājumus individuāli.

⁴⁵ Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.564 „Uzturēšanās atļauju noteikumi” 4.punktu.

⁴⁶ Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.571 „Noteikumi par valsts nodevu par vīzas, uzturēšanās atļaujas vai Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statusa Latvijas Republikā pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu un ar to saistītajiem pakalpojumiem” 10.17.punktu.

5. ĀRVALSTU STUDENTU IETEKME LATVIJĀ

Ārvalstu studentu skaits Latvijā ir samērā neliels, līdz ar to būtiska ietekme uz atsevišķām jomām nav konstatēta. Tā ārvalstu studenti nepiedalās konkursā uz valsts finansētajām budžeta vietām valsts dibināto augstskolu un koledžu īstenotajās studiju programmās, tādējādi neietekmējot vietējo studentu iespējas studēt par valsts budžeta līdzekļiem. Katra augstākās izglītības iestāde pati nosaka to ārvalstu studentu skaitu, kas var tikt uzņemts studijām, ņemot vērā savu kapacitāti un pieejamos resursus.

Ārvalstu studentu ietekme uz darba tirgu Latvijā līdz šim oficiāli netika izvērtēta un apzināta, bet iepriekšējās aplēses par ārvalstu studentu nodarbinātību gan studiju laikā, gan pēc studiju pabeigšanas liecina, ka ārvalstu studentiem ir grūti iekļauties darba tirgū un tiesības uz nodarbinātību tiek izmantotas visai reti. Tādējādi var secināt, ka ārvalstu studenti nav tā personu kategorija, kas kaut kādā veidā var ierobežot vietējā darbaspēka iekļaušanos darba tirgū, un kas veicinātu kādas nozares attīstību.

Ārvalstu studenti šobrīd nav arī tā personu kategorija, kas būtiski ietekmētu kopējos demogrāfijas rādītājus valstī – ārkārtīgi mazs ir to studentu skaits, kas uzturas valstī ar ģimenes locekļiem vai kas maina savu imigrācijas statusu saistībā ar noslēgtām laulībām, jo primārais ārvalstu studentu mērķis ir iegūt izglītību, atgriezties savā izcelsmes valstī un jau tajā attīstīt karjeru un izveidot ģimeni.

Ārvalstu studentu uzņemšanas process un tā ietvaros veiktās pārbaudes un vairākkārtēja nelegālās migrācijas riska izvērtēšana pietiekoši veiksmīgi ļauj atklāt tos gadījumus, kad tiesības iecerēt un uzturēties Latvijā studiju nolūkā var tikt launprātīgi izmantotas. Līdz ar to šādi gadījumi tiek konstatēti samērā reti un līdz šim nav ietekmējuši nacionālo politiku attiecībā uz ārvalstu studentu piesaisti un uzņemšanu.

Tai pat laikā jāatzīmē, ka Valsts Kancelejas pasūtītajā ziņojumā par augstākās izglītības eksportspēju⁴⁷ secināts, ka ārvalstu studentu pieplūdums kopumā varētu pozitīvi ietekmēt izglītības sistēmu, īpaši studiju kvalitāti, radot internacionālāku studiju vidi, iepazīstinot ar citām mācību metodēm un nodrošinot vietējiem studentiem iespēju sagatavoties darbam starptautiskā vidē. Tāpat ziņojumā ir

⁴⁷ Augstākās izglītības eksportspējas novērtējuma un rekomendāciju izstrādes gala ziņojums. Izstrādātājs: SIA „KPMG Baltics”, pasūtītājs: Valsts Kanceleja. – Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=3938> – [sk. 15.08.2012.]

aprēķināts, ka vidēji katrs ārvalstu students valstij ienes 5 000 EUR gadā, kas, ņemot vērā ārvalstu studentu skaitu 2011./2012.akadēmiskajā mācību gadā, ir ap 13,5 milj. EUR gadā papildinājums valsts budžetam. Līdz ar to akadēmiskajā, zinātniskajā un politikas veidotāju vidē uztvere par ārvalstu studentu piesaisti ir pozitīva.

Līdz šim Latvijā nav veikti konkrēti pētījumi par to, kā sabiedrībā tiek uztverti tieši ārvalstu studenti, taču, ievērojot to, ka kopš Latvijas Republikas atjaunošanas 1991.gada 21.augustā sabiedrības attieksme pret imigrāciju un attiecīgi imigrantiem bijusi izteikti negatīva, var secināt, ka zināmā mērā tāda pati attieksme noteiktos sabiedrības slāņos varētu būt attiecināma arī uz ārvalstu studentiem. Īpaši strikta varētu būt nostāja attiecībā uz ārvalstu studentu uzturēšanos valstī pēc studiju pabeigšanas, īpaši, ja tas notiktu lielos apmēros, jo pārsvarā valda uzskats, ka ārvalstu studenti valstī uzturas pēc principa – ieceļot, iegūt izglītību, izceļot un savā izcelsmes valstī profesionāli pielietot iegūtās zināšanas.

6. SECINĀJUMI

Kopumā ārvalstu studentu skaits Latvijā nav liels, bet tam ir tendence pamazām pieaugt. Pieaug arī pirmreizēji izsniegto uzturēšanās atļauju skaits saistībā ar izglītību un 2011.gadā tās sastādīja 12% no visām pirmreizēji izsniegtajām uzturēšanās atļaujām Latvijā.

Migrācijas sistēma Latvijā attiecībā uz ārvalstu studentiem ir uzskatāma par liberālu:

- atkarībā no dažādiem nosacījumiem nepieciešamie dokumenti uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai var tikt iesniegti Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē vai pārstāvniecībā, kas atrodas Šengenas līguma dalībvalstī;
- par uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu tiek piemērota samazinātā valsts nodevas likme, atsevišķu kategoriju studenti (maģistra un doktorantūras programmu) vispār ir atbrīvoti no šīs nodevas samaksas;
- tiesības uz nodarbinātību ir ierobežotas tiktāl, lai neradītu šķēršļus kvalitatīvai studiju programmas apguvei, un tās tiek iegūtas automātiski līdz ar uzturēšanās atļaujas saņemšanu;
- ja ārvalstu students nāk no tādas trešās valsts, kas nav nelegālās imigrācijas riska valsts, viņa vietā dokumentus uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai var iesniegt uzaicinātājs (akreditēta izglītības iestāde);
- ir paredzēta iespēja saņemt uzturēšanās atļauju arī uz sagatavošanās kursu laiku, ja studiju programma to paredz;
- uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšana var tikt veikta paātrinātā kārtībā, samaksājot par to attiecīgi augstāku valsts nodevu;
- būtiski atvieglojumi tiek piemēroti attiecībā uz apmaiņas programmu studentiem – izskatot dokumentus, netiek vērtēts nelegālās imigrācijas risks, apmaiņas programmu studenti un viņu uzaicinātāji ir atbrīvoti no valsts nodevas samaksas par dokumentu izskatīšanu ilgtermiņa vīzas, uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai, par izsaukuma apstiprināšanu u.c.;
- nelielais ārvalstu studentu skaits ļauj sarežģītus gadījumus risināt individuāli.

Ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumi ārvalstu studentiem atbilst Studentu Direktīvā iekļautajām tiesību normām. Būtiskas izmaiņas nacionālajā migrācijas politikā attiecībā uz ārvalstu studentiem tuvākajā laikā nav plānotas.

Latvijā liela uzmanība tiek pievērsta nelegālās migrācijas novēršanai un apkarošanai, tādēļ ārvalstu studentiem, kas nāk no nelegālās migrācijas paaugstināta riska valstīm, ir jārēķinās ar to, ka viņu ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumi Latvijā ir striktāki.

Lai gan augstskolu un koledžu pārstāvji regulāri uzsver, ka imigrācijas process ārvalstu studentu uzņemšanā ir sarežģīts (nav apvienota uzturēšanās atļaujas un vīzas pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu iesniegšana, uzturēšanās atļauja un vīza tiek piešķirtas divu procesu rezultātā un nav garantēts, ka, ja ārvalstu studentam tiek piešķirta uzturēšanās atļauja, viņam tiks izsniegta arī vīza), jāatzīmē, ka līdz šim šāda pieeja ir nodrošinājusi efektīvu nelegālās migrācijas risku atklāšanu un novēršanu. Konsulārā amatpersona, pieņemot lēmumu par vīzas izsniegšanu, vēlreiz izvērtē nelegālās migrācijas risku un bieži vien ir vienīgā, kas var iegūt būtisku informāciju, intervējot pieteicēju klātienē.

Regulāras pārbaudes par ieceļošanas nosacījumu ievērošanu, ko veic Valsts robežsardze, kā arī prasība ārvalstu studentam personīgi iesniegt nepieciešamos dokumentus veicina nelegālās migrācijas novēršanu. Līdz ar to ārvalstu studentu skaits, kas ļaunprātīgi izmanto ieceļošanas un uzturēšanās tiesības ir ļoti neliels.

Studentiem no atsevišķām valstīm (piemēram, Indijas, Pakistānas), kurās nav Latvijas pārstāvniecību, bet kuras ir potenciālās mērķa valstis studentu piesaistīšanā, ir būtiski apgrūtināta nepieciešamo dokumentu iesniegšana likumīgo ieceļošanas un uzturēšanās tiesību iegūšanai. Šobrīd Ārlietu ministrija, ievērojot augstskolu intereses studentu piesaistīšanā, sadarbībā ar dalībvalstīm, kurām ir pārstāvniecība attiecīgajā trešajā valstī, ir atradusi risinājumu, nosūtot konsulārās amatpersonas uz attiecīgo valsti dokumentu saņemšanai un interviju veikšanai. Jāatzīmē, ka, ja valstiskā līmenī ārvalstu studentu piesaistīšana tiktu noteikta kā prioritāte, šāda veida jautājumus būtu iespējams risināt daudz efektīvāk, piešķirot lielāku finansējumu pārstāvniecību atvēršanai vai cita veida risinājumu attīstīšanai.

Imigrācijas nosacījumi nekādā gadījumā nav uzskatāmi par galveno faktoru ārvalstu studentu piesaistē, jo pastāv vairāki citi tikpat svarīgi vai pat svarīgāki kritēriji, kurus studiju pretendenti izvērtē, izšķiroties par labu kādai izglītības iestādei – būtiska nozīme piešķirama studiju programmu kvalitātei, studiju apmaksas

nosacījumiem, studiju valodai, mērķa valsts tēlam, izglītības iestādes reitingam, mobilitātes iespējām uz citām valstīm.

Eiropas Komisijas rosinātā diskusija par grozījumiem Studentu Direktīvā, kuras rezultātā plānots apkopot priekšlikumus ārvalstu studentu ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumu pilnveidošanai, ir atbalstāma, jo precīzāki imigrācijas nosacījumi veicinātu vienotu prasību un kritēriju piemērošanu visās dalībvalstīs, kas šobrīd ir zināma problēma.

Pašlaik Studentu Direktīvā iekļautās normas atsevišķos gadījumos ir pārāk vispārīgas, piemēram, 6.panta 2.punkts paredz, ka „dalībvalstis atvieglo uzņemšanas procedūru trešo valstu pilsoņiem, (...) kas piedalās Kopienas programmās, kuras veicina mobilitāti uz Kopienai vai Kopienā”. Minētā norma nenosaka ne atvieglojumu raksturu, ne apjomu, līdz ar to dalībvalstis, visticamāk, ļoti atšķirīgi un, iespējams, neefektīvi ievieš šo normu. Direktīvā nav noteikts precīzs uzturēšanās atļaujas pieteikuma izskatīšanas termiņš, atstājot to dalībvalsts kompetencē, nav detalizēta regulējuma arī studentu mobilitātei ES teritorijā. Šo regulējumu būtu nepieciešams izstrādāt pēc līdzīga principa kā tas šobrīd tiek risināts Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas projektā par uzņēmuma iekšienē nosūtīto darbinieku ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumiem. Būtu nepieciešams arī precizēt normas, kas nosaka studentu nodarbinātību.

Svarīgi ir arī vienlaicīgi izstrādāt un vienoties par mehānismiem nelegālās migrācijas novēršanai, lai dalībvalstis būtu gatavas saskarties ar iespējamo šo tiesību ļaunprātīgās izmantošanas gadījumu skaita pieaugumu.

IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS

1. Augstākās izglītības eksportspējas novērtējuma un rekomendāciju izstrādes gala ziņojums. Izstrādātājs: SIA „KPMG Baltics”, pasūtītājs: Valsts Kanceleja. – Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=3938> – [sk. 15.08.2012.]
2. Augstskolu likums. – Latvijas Vēstnesis, Nr.179, 17.11.1995. – [spēkā ar 01.12.1995.]
3. Darba likums. – Latvijas Vēstnesis, Nr.105, 06.07.2001. – [spēkā ar 01.06.2002.]
4. Imigrācijas likums. – Latvijas Vēstnesis, Nr.169, 20.11.2002. – [spēkā ar 01.05.2003.]
5. Izglītības likums. – Latvijas Vēstnesis, Nr.343/344, 24.12.1998. – [spēkā ar 01.06.1999.]
6. Ministru kabineta 2008.gada 28.jūlija noteikumi Nr.591 „Ārzemnieku veselības apdrošināšanas noteikumi”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.117, 31.07.2008. – [spēkā ar 01.08.2008.]
7. Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumi Nr.554 „Noteikumi par valstīm, kuru pilsoņiem, izsniedzot vīzu vai uzturēšanās atļauju, veic papildu pārbaudi”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.100, 28.06.2010. – [spēkā ar 29.06.2010.]
8. Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumi Nr.564 „Uzturēšanās atļauju noteikumi”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.101, 29.06.2010. – [spēkā ar 01.07.2010.]
9. Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumi Nr.571 „Noteikumi par valsts nodevu par vīzas, uzturēšanās atļaujas vai Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statusa Latvijas Republikā pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu un ar to saistītajiem pakalpojumiem”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.101, 29.06.2010. – [spēkā ar 01.07.2010.]
10. Ministru kabineta 2012.gada 24.janvāra noteikumi Nr.68 „Stipendiju piešķiršanas kārtība ārzemniekiem”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.5, 15.01.2012. – [spēkā ar 27.01.2012.]
11. Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūlija regula Nr.810/2009, ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu (Vīzu kodekss). – Oficiālais Vēstnesis, L 243/1, 15.09.2009. – [piemērojams ar 05.04.2010.]
12. Padomes 2004.gada 13.decembra direktīva 2004/114/EK par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu pilsoņu uzņemšanu studiju, skolēnu apmaiņas, prakses vai stažēšanās, nesaņemot atalgojumu, vai brīvprātīga darba nolūkā. – Oficiālais Vēstnesis, L 375, 23.12.2004.
13. Padomes 2005.gada 12.oktobra direktīva 2005/71/EK par īpašu procedūru trešo valstu valstspiederīgo uzņemšanai zinātniskās pētniecības nolūkos. – Oficiālais Vēstnesis, L 289, 03.11.2005.
14. Padomes 2009.gada 25.maija direktīva 2009/50/EK par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos augsti kvalificētas nodarbinātības nolūkos. – Oficiālais Vēstnesis, L 155, 18.06.2009.

PIELIKUMS

Tabula 1
Trešo valstu pilsoņiem pirmreizēji izsniegtās
termiņuzturēšanās atļauju skaits saistībā ar izglītību
pēc valstiskās piederības, 2006-2011

	2006		2007		2008	
	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam
1.	ASV	23	Gruzija	53	Gruzija	78
2.	Krievija	22	Turcija	27	Turcija	29
3.	Taizeme	14	Krievija	23	Uzbekistāna	28
4.	Turcija	10	Kazahstāna	23	Baltkrievija	26
5.	Baltkrievija	11	ASV	12	Krievija	25
6.	Ķīna	9	Uzbekistāna	11	Kazahstāna	25
7.	Kazahstāna	9	Baltkrievija	10	Norvēģija	21
8.	Šrilanka	8	Sīrija	7	Taizeme	19
9.	Ukraina	7	Kirgizstāna	6	Tadžikistāna	13
10.	Gruzija	7	Nigērija	6	Ķīna	13
	2009		2010		2011	
	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam
1.	Gruzija	31	Gruzija	39	Uzbekistāna	57
2.	Turcija	29	Turcija	33	Gruzija	56
3.	Norvēģija	27	Uzbekistāna	27	Turcija	54
4.	Krievija	17	Kazahstāna	25	Krievija	47
5.	Kazahstāna	11	Krievija	21	Kazahstāna	26
6.	Taizeme	10	Ukraina	19	Baltkrievija	26
7.	Ukraina	10	Norvēģija	17	Norvēģija	25
8.	Uzbekistāna	9	Azerbaidžāna	12	Ukraina	24
9.	Azerbaidžāna	8	Britu aizjūras teritorijas	11	Azerbaidžāna	23
10.	Ķīna	6	Baltkrievija	9	Nigērija	16

Datu avots: Eurostat.

Tabula 2
Visas derīgās uzturēšanās atļaujas,
kas izsniegtas saistībā ar izglītību
pēc valstiskās piederības, 2006-2011

	2006		2007		2008	
	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam
1.	Krievija	79	Krievija	78	Gruzija	78
2.	Šrilanka	73	Šrilanka	69	Krievija	63
3.	Baltkrievija	24	Gruzija	52	Šrilanka	57
4.	Sīrija	21	Kazahstāna	35	Norvēģija	33
5.	ASV	20	Baltkrievija	27	Baltkrievija	31
6.	Kazahstāna	20	Sīrija	23	Uzbekistāna	31
7.	Indija	16	Uzbekistāna	17	Kazahstāna	19
8.	Ukraina	14	Turcija	16	Sīrija	19
9.	Izraēla	13	ASV	14	Turcija	15
10.	Taizeme	13	Indija	11	Ukraina	14
	2009		2010		2011	
	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam
1.	Gruzija	75	Krievija	71	Krievija	83
2.	Krievija	70	Gruzija	57	Uzbekistāna	82
3.	Norvēģija	55	Uzbekistāna	37	Gruzija	71
4.	Šrilanka	42	Ukraina	30	Baltkrievija	47
5.	Uzbekistāna	27	Baltkrievija	29	Ukraina	45
6.	Kazahstāna	22	Kazahstāna	27	Turcija	44
7.	Baltkrievija	20	Turcija	27	Azerbaidžāna	41
8.	Ukraina	18	Šrilanka	23	Nigērija	26
9.	Sīrija	13	Azerbaidžāna	22	Šrilanka	21
10.	Azerbaidžāna	12	Norvēģija	20	Taizeme	16

Datu avots: Eurostat.

Tabula 3
Imigrācijas statusa maiņa uz izglītību
pēc valstiskās piederības, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011	
	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam
1.	Krievija	6	Krievija	9	Krievija	4	Krievija	3
2.	Ukraina	2	Ukraina	2	Baltkrievija	2	Ukraina	2
3.	Indija	1	Armēnija	1	Armēnija	1	Armēnija	1
4.	Izraēla	1	Baltkrievija	1	Sīrija	1	Ķīna	1
5.	Meksika	1	Izraēla	1	Turcija	1	Sīrija	1
6.	Nepāla	1	Moldova	1			Turcija	1
7.							Uzbekistāna	1

Datu avots: Eurostat.

Tabula 4
Imigrācijas statusa maiņa no izglītības
pēc valstiskās piederības, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011	
	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam	Valstiskā piederība	Pavisam
1.	Krievija	13	Krievija	8	Baltkrievija	1	Krievija	13
2.	Baltkrievija	8	Baltkrievija	7	Indija	1	Gruzija	4
3.	Šrilanka	5	Ukraina	5	Krievija	1	Kirgizstāna	3
4.	Sīrija	2	Nigērija	3	Ukraina	1	Armēnija	1
5.	Ukraina	2	Kirgizstāna	1	Uzbekistāna	1	Austrālija	1
6.	Armēnija	1	Libāna	1			Indija	1
7.	Austrālija	1	Sīrija	1			Izraēla	1
8.	Izraēla	1					Nigērija	1
9.	Libāna	1					Šrilanka	1
10.	Nepāla	1					Sīrija	1

Datu avots: Eurostat.